

I Maka

Na Tarae ti Jone Paputaiso

(Matiu 3.1-12; Luke 3.1-18; Jone 1.19-28)

¹ Ani za na podapodalaina na nongoro leana na veveina i Jisu Karisito, na Tuna na Tamaza.

² Na paranga tana Tamaza za takuti pa kutikuti ti Aisea na tinoni korokorotai za ari za gua vei, <<Mu vainongoro!

Ara mana garunu laoni pa moemu ao za na qua tinoni pogoza nongoro.

Aza za mina vatana vanigo na zona ao,

³ Maka mamalaingi za korapa kukuku pa qega, ari za gua vei,

<Gamu za mu vatanani na zona tana Bangara.

Mu vaemese vani na zona aza,> za gua,>> za gua i Aisea.

⁴ Ego ko i Jone za na tinoni pogoza nongoro za koko lame vei pa qega ko za kole taraeni aza za na veveidi ria na tinoni mari gabala beto mari paputaiso ko na Tamaza mi taleozodi na dia sela za gudi.

⁵ Nari ria doru pa varilivutaina pa Jiudia beto ria doru pa Jerusalema za qari votu lao tana, ko qari ule votudi na dia sela ko aza za paputaisoria pa leo pie Jodani.

⁶ Ego ko i Jone za vazaea na poko vurungu kameli, na beleti za doko livutuni na sikisikirina, beto na kupo na muji pirudi na gana tekutekuna.

⁷ Ko na nongoro za kole taraeni aza ari za gua vei, <<Pa liguqu ara mina tuti lame maka tinoni aza za poreveveina jolaniziu ara. Ara qa peki jola ko nake padaqu mana opo gore ruvata vani na pikona na nana sadolo aza.

⁸ Ara qa paputaisodi gamu na kolo za gamu, ba aza tu makana za mina paputaisodi gamu na Ongu Tabuna,>> za gua i Jone.

*I Jisu za Tapaputaiso beto za Tatoketoke
(Matiu 3.13-4.11; Luke 3.21-22; 4.1-13)*

⁹ Pa totozo tugu aza i Jisu za kamu koko vei pa guguzu pa Nazareti pa Qalili ko za lame tapaputaiso ti Jone pa Jodani.

¹⁰ Ko aza tugu za podaka votu aza pa kolo za batia aza za na noka za revanga beto na Ongu Tabuna za tigorogore vei maka kuru kau tana.

¹¹ Beto maka mamalaingi za votu lagere vei pa noka, ari za gua vei, <<Ao za na Tuqu qa roquroqu vitivitigigo ara. Ao za qa qera jolanigo ara,>> za gua.

¹² Ko pa liguna tugu aza, za toka votu laoni pa qega na Ongu Tabuna i Jisu.

¹³ Ko ka madengavuluputa rane za kole toke-tokea i Setani pa qega aza. Aza za kole suvere tavitiria ria na manugu piru mademade nenedi, ba ria na mateana qari kopu voleanani aza.

*Na Podapodalaina na Roiti ti Jisu
(Matiu 4.12-17; Luke 4.14-15)*

¹⁴ Ego pa liguna za tapiu i Jone, za lugea i Jisu za na ia pa Qalili ko za kole taraeni aza za na nongoro leana na veveina na Tamaza,

¹⁵ ari za gua vei, <<Za okoto gu za na totozo beto mi toga gu za gua za na binangara tana Tamaza. Mu gabala gamu ko mu vazozotoa gamu za na nongoro leana,>> za gudi.

*I Jisu za Kukuria ari ka Made Tinoni Abu
(Matiu 4.18-22; Luke 5.1-11)*

¹⁶ Ego totonai za korapa popoana pa keketaina na ovuku pa Qalili i Jisu, za batiria ari Saimone beto i Aduru na taina marene. Qari korapa vaqaradia pa ovuku ari kori, ura na tinoni abu za ari kori.

¹⁷ Nari za kukuria i Jisu ari kori, ari za gudi vei, <<Mae, lame! Tutiziu, ko ma roitidigamu na tinoni abu tinoni,>> za gudi.

¹⁸ Nari totonai tugu qari turu loi pale gu ari kori za na dia vaqara, ko qari lao tutiadia gu i Jisu.

¹⁹ Ko totonai za rerege rijo lao gu mule iapeki, za batiria gu mule ari Jekopi beto i Jone, kori tamatazi tuna marene i Jebeti, qari korapa tuvaka dia vaqara pa leo dia koaka.

²⁰ Totonai tugu aza za kukuria i Jisu ari kori tamatazi. Nari qari turu loi paleni ari kori pa koaka za na tamadi i Jebeti beto ria na dia tinoni roiti ko qari tutiadia gu i Jisu.

*Na Tomete Ikikerena za Taiju Pale
(Luke 4.31-37)*

²¹ Ego za lao pa guguzu pa Kepaniami i Jisu beto ko ria nana sepele. Ko totonai za kamua za na rane Minyere nari i Jisu za lao luge pa ruma varivarikamuna ko za podalai varivagigalai.

²² Ko qari gabara betoni ria na tinoni za na varivagigalai tana aza, ura aza zake varivagigalai

vei ria qari varivagigalaini na Vavanau, goto za varivagigalai vei na tinoni za kolea na neqi.

²³ Pa totozo tugu aza za korapa suverenana pa leo ruma varivarikamuna aza za maka tinoni za kolea na ongu ikerena ko za lukana uui, ari za gua vei,

²⁴ <<Na za na mua ginugua tadigami za ao Jisu pa Nazareti? Qu lame ko mu piaragami gami qu gua? Ara qa gilagilagoqua za ao! Ao za na Liosona tana Tamaza!>> za gua.

²⁵ Nari za tokea i Jisu za na ongu ikerena ani, ari za guni vei, <<Mu nogoto ko mu votu keni tana tinoni zana,>> za guni.

²⁶ Nari za lao tu na ongu ikerena ko za tuaria ko za aru vitivitigi paleni za na tinoni aza, beto za uui viva beto za votu keni pana tana.

²⁷ Nari qari gabara vitivitigi za doru tinoni ko qari vari gua makadi, ari qari gua vei, <<Na zava za pu vei ari? Na varivagigalai koregana za tavitia na neqi za ani! Ko ria na ongu ikeredi za iju paledi ba qari nongoria tu ko qari vatabea tu!>> qari gua ria.

²⁸ Ko na nongorona na roiti ti Jisu za zake oriavo tu tapiara rerege doru kota pa varilivutaina pa Qalili.

I Jisu za Salanaria zoku Tinoni

(Matu 8.14-17; Luke 4.38-41)

²⁹ Aza tugu qari votu keni pa ruma varivarikamuna, nari za i Jisu beto ari Jekopi beto i Jone qari rerege vatuvizi lao pa ruma tadi ari Saimone i Aduru.

³⁰ Na qoele roana i Saimone za mangini na tinina, ko za korapa kole pa lovu. Aza tugu za

kamu i Jisu za qari ule vani gu aza za na veveina na moona na qoele ani.

³¹ Nari za lame arua za na limana, ko za bako vatatakolea. Nari za taloi tana qoele za na mo mangini, ko aza tugu za vatana vadi za na tekutekuna ria.

³² Ego ko totonai za gore na veluvelu tonai za koni suvu za na tapo, nari za qari toka kamudi tana ria za doru tinoni momodi beto ko ria za lugeria na tomete ikikeredi.

³³ Ko na minete tinoni lavata pa guguzu aza za qari varikamu pa atakamanana na ruma aza.

³⁴ Ko za salanaria i Jisu za na tinoni za rajaria na okokoto mo, beto za iju votu paledi aza za doru tomete ikikeredi. Zake vamalumuria aza za na tomete ikikeredi ari ko bari pojai kaki paranga, ura qari gilagilaidia ria na tomete aza.

I Jisu za Tarae pa Qalili
(Luke 4.42-44)

³⁵ Na volavolaza rorodomo totonai za oqoro kabere na kota za iqolo ko za votu keni lao pa maka ia kaloina i Jisu ko ketakoi za kole varavara nana.

³⁶ Totonai za i Saimone beto ria kaki nana baere za qari nyaqo tututia aza.

³⁷ Ko totonai qari batia aza nari za ari za qari guni vei, <<Ria doru qari korapa dogoro nyaqonyaogogo za ao,>> qari guni.

³⁸ Ba ari za gudi vei i Jisu ria, <<Aria ko ta jola lao pa kaki guguzu pata lao nari ko ara ma tarae mule ketakoi, ura aza za qa lameni ara,>> za gudi.

³⁹ Ko za leko ria aza za doru kota pa Qalili, ko za tarae pa dia ruma varivarikamuna beto za iju

votu paledi aza za doru tomete ikikeredi qari kole tadiria na tinoni.

*I Jisu za Salania maka Tinoni Poqupoquna
(Matiu 8.1-4; Luke 5.12-16)*

⁴⁰ Maka tinoni za poqupoqu za lame ti Jisu, ko za nyumu sori tungutunguna pa moena aza ko za tepa tokatokai i Jisu, ari za gua vei, <<Vei bu malumu ao, za muna boka valiosoziu gu ara,>> za gua.

⁴¹ Za roquroqu vitivitigia i Jisu za na tinoni ani, ko za kaqamani na limana ko za ulia aza, beto ari za guni vei, <<Ara qa malumu gu, ko mu lioso tu ao,>> za gua i Jisu.

⁴² Na totozo tugu aza za tataloso valioso za na poqupoqu ko za lioso aza.

⁴³ Pa liguna aza za i Jisu za vani na vavanau neqineqina beto za garunu vakenia aza.

⁴⁴ Ari za vavanau veini i Jisu aza, <<Munake izongo vavakatoni ao tana maka goto tinoni za na veveina ani. Goto mu lao makamu ko mi dogoro vilotigo na iama beto mu valaoa na mua vavavui vulavulaza za varigarununi i Mosese, ko ria doru tinoni mari vazozotoa za ao qu tori tavalioso tu,>> za guni.

⁴⁵ Ba aza tugu za taloi keni za na tinoni ani, za podalai velavelani gu beto za valekoia gu aza za na nongoro ani. Za jola zozoto za na vavakato tana tinoni ani ko i Jisu zake boka rerege vakabekabere lao pa guguzu, goto za suvere vakaloinana tu pa peguruna na guguzu. Ko ria na tinoni pa doru varilivutaina ketakoi za qari lame tana.

2

I Jisu za Salania na Tinoni za Uke Kale na Tinina (Matiu 9.1-8; Luke 5.17-26)

¹ Ego za jola gu ka viza rane tonai za mule lao soga pa Kepaniami i Jisu, nari za qarike oriavo tugu nongoroni ria na tinoni za aza za tori korapa tu pa ruma qari gua.

² Qari kubo jola ria na tinoni qari varikamu ko kepore tugu za maka rora bi kole ko za jutu lao tu pa moena na atakamana, ko ketakoi za kole vavakatoni i Jisu za na paranga.

³ Totonai tugu za qari pogoza kamuni ari ka made tinoni za maka tinoni za uke maka kale kobu tinina ko zake boka rerege.

⁴ Ba qarike boka pogoza laoni tana ria za na tinoni ani ura za pugelia na tinoni za na leo ruma. Ko qari keza ko qari kakelia tu za na arena na ruma pa totona zozoto i Jisu. Ko za korapa tugu kolenana pa nana lovu za qari vasikulu gorea za na tinoni aza.

⁵ Tonai za batia i Jisu za ae na koi vei lavatana na rangerange tadiria nari za paranga laoa aza za na tinoni za uke kale maka kobu tinina, ari za guni vei, <<Tuqu, qari tori taleozo tu ria na mua sela,>> za guni.

⁶ Ba ria kaki qari varivagigalaini na Vavanau za qari korapa nyumu tata ketakoi ko qari kole variperani pa bulodi za ari qari gua vei,

⁷ <<Ae za vei ko za paranga vei tu zara za na tinoni ani? Za vamoroania na Tamaza za na tinoni zana! Ura makana gu na Tamaza za boka taleozoni za na sela!>> qari gua ria.

⁸ Ba za tori gilagilainana tu i Jisu pa totozo aza za na za vei qari kole variperani ria pa bulodi, ko za paranga laoria aza ria, ari za gudi vei, <<Ae za vei ko gamu variperani tu pa bulomiu gamu za ari?

⁹ Ae ari kori paranga ari za munyalana ko bi paranga laoni tana tinoni za uke maka kale tinina zana? <Qari tori taleozo tu ria na mua sela,> bi guni, ba, <Mu turu, mu teku pogozia na mua lovu ko mu rerege!> bi guni tu?

¹⁰ Ba vei ko mu gilagilai gamu za na Tuna na Tinoni za kolea na neqi ko mina taleozodi ria na sela pa pezo za ari ropi ma roiti vei ara,>> za gua. Ko za paranga laoa za na tinoni za uke maka kale tinina,

¹¹ ari za guni vei, <<Ma pojanigo ara ao: turu, mu teku pogozia na mua lovu ko mu mule laomua pa mua ruma,>> za guni.

¹² Pa totozo tugu aza za turu, za teku pogozia na nana lovu ko za votu keninana pa moedi ria doru za na tinoni aza. Ko qari gabara beto ria doru beto qari vatarazaea ria za na Tamaza, ari qari gua vei, <<Za oqoro tabata tadigita za maka zakazava vevei ari!>> qari gua.

*I Jisu za Kukua i Livai
(Matiu 9.9-13; Luke 5.27-31)*

¹³ Ego i Jisu za gore soga lao pa poanana pa ovuku Qalili ko ria na minete tinoni qari lame varikamuni, ko aza za kole vagigalairia.

¹⁴ Tonai za korapa rerege jola i Jisu, za batia i Livai na tuna i Alepiasi, za korapa nyumunana pa ruma tekutekuni takisina. Nari za paranga laoi i

Jisu aza, ari za guni vei, <<Mae tutiziu,>> za guni. Nari za turu ko za tutianana tugu i Jisu aza.

¹⁵ Ko tonai za korapa nyumu tekutekunana pa ruma ti Livai i Jisu, za zoku ria na tinoni tekuteku takisi beto ria na tinoni seladi za qari kole nyumu tavitia i Jisu beto ria na nana sepele. Ura na motadi ria qari tututia dia i Jisu.

¹⁶ Ria na Parese qari varivagigalaini na Vavanau za qari korapa tugu ketakoi. Ko tonai qari batia i Jisu za korapa tekuteku tavitiria ria na tinoni seladi beto ria na tinoni tekuteku takisi, nari za qari nanazaria ria nana sepele, ari qari gua vei, <<Ae za vei ko za tekuteku tavitiria tu ria na tinoni tekuteku takisi beto ria na tinoni seladi za na tinoni ani?>> qari gua.

¹⁷ Tonai za nongoro vairia i Jisu ria nari ari za gudi vei, <<Ria na tinoni toa valeadi za qarike nyaqoa za na tinoni varisalana, goto ria tu na tinoni moodi. Ara qake lame ko ma kukuria ria na tinoni tuvizidi qa gua, goto ria tu na tinoni seladi,>> za gudi.

*Na Nanazana na Tabutabu Ganigani
(Matiu 9.14-17; Luke 5.33-39)*

¹⁸ Ego ria na sepele ti Jone paputaiso beto ria na Parese za qari tabutabu ganigani. Ko ria na tinoni za qari lame ko qari nanazia i Jisu, ari qari guni vei, <<Ae za vei ko ria na sepele ti Jone beto ria na sepele tadiria na Parese za qari tabutabu ganigani, goto ria na sepele tamu za qarike tabutabu ganigani tu?>> qari guni.

¹⁹ Nari za oe laoria i Jisu ria, ari za gudi vei, <<Ae za vei, ria na tinoni tasorudi mari somanani na

vavolo varielava za pala mari boka tabutabu ganigani tonai mina korapa suvere tavitirianana za na marene za varielava? Dai! Tonai qari korapa suvere tavitia ria za na tinoni za koni varielava ani za marike boka tabutabu ganigani ria.

²⁰ Ba za korapa lame za na rane tonai mina tateku vakenidi za na marene za varielava ani. Ko pa liguna tu aza za mari tabutabu ganigani ria.

²¹ Kepore za maka tinoni za tekua za maka rikata poko koregana ko za tuvakani na poko leluna. Ura vei mina roiti vei aza, nari za na rikata poko koregana mina pijoko ko mina bako rikatia za na poko leluna, ko na taraqama ikerena jola mutu za mina taroiti.

²² Beto kepore za maka tinoni za toto laoni vaini koregana za na tototona leluna. Ura vei mina roiti vei aza, nari za na vaini koregana za pala mina pujaka pokatia za na tototona leluna, ko mari ikere varitakoi za na vaini beto na tototona. Goto na vaini koregana za tatoto laoni pa tototona koregana tugu,>> za gua i Jisu.

*Na Nanazana na Rane Minyere
(Matiu 12.1-8; Luke 6.1-5)*

²³ Pana maka rane Minyere totonai za rerege lao vei pa korapa inuma vuiti i Jisu, nari za qari podalai ravuzu tekugedi kiko vuiti ria nana sepele.

²⁴ Nari qari paranga ria na Parese, ari qari guni vei, <<Dogoro, ae za vei ko qari roitini tu pa rane Minyere ria na sepele tamu za na roiti zake tavamalumu pana Vavanau?>> qari guni.

²⁵ Nari za oeria i Jisu ria, ari za gudi vei, <<Ae vei, gamu oqoro tu tiro vakaberia gamu za aza

vei za roitini i Devita beto ria nana tinoni tonai za keporedi na ganigani ko qari burana varivasevi?

²⁶ Pana totozo za korapa kuta iama lavata i Abiata, azae za lugea i Devita za na ruma tana Tamaza ko za tekua aza za na bereti madina ko za gania. Na vavanauna na bereti madina aza za makadi gu ria na iama za qari tavamalumuni ko mari boka tekua aza. Ba i Devita za tekua tu beto za iadi mutugu vei ria na nana tinoni,>> za gudi.

²⁷ Beto ari za gudi vei mule, <<Na rane Minyere za taroiti vani na tinoni, nake tinoni za taroiti vani za na rane Minyere.

²⁸ Ko na Tuna na Tinoni za bangarani tugu vei za na rane Minyere,>> za gua i Jisu.

3

Na Tinoni za Raiqo Maka Kale Limana (Matiu 12.9-14; Luke 6.6-11)

¹ Ego tonai za lao mule pa ruma varivarikamuna i Jisu, za korapa ketakoi za maka tinoni za raiqo maka kale limana.

² Ko ria kaki tinoni qari kole dogoro kopuni i Jisu ko vei mina salania pana rane Minyere za na tinoni ani nari za mari jutuni za sela aza mariguni qari gua.

³ Za paranga laoa i Jisu za na tinoni za raiqo na limana, ari za guni vei, <<Mae, mu turu zale pa momoe,>> za gua aza.

⁴ Beto za nanaza laoria i Jisu ria na tinoni, ari za gudi vei, <<Na za za tavamalumu pana Vavanau ko mina boka taroiti pa rane Minyere? Na roiti valeana, ba na roiti vikevikere? Na alona na toa tana tinoni, ba na vaukena?>> za gudi.

Ba qarike vagala.

⁵ Ego ko za dogoro varilivutadi tagigiridi i Jisu ria beto za takulanga tugu vei ura za patu na bulodi. Beto za paranga laoa za na tinoni ani, ari za guni vei, <<Mu radonia na limamu,>> za guni.

Ko za varadonia nari za leana sogu za na limana.

⁶ Aza tugu qari taloi pa ruma varivarikamuna ria na Parese, za qari siqasiqarai lao kamuria ria qari jukajukai i Herodi ko qari makarai varingodoni na roquroqu ko mari vaukea i Jisu qari gua.

Na Varikamu Lavata pa Qalili

⁷ Ego ko i Jisu beto ria nana sepele za qari taloi keni veidia pa ovuku pa Qalili, ko maka minete tinoni lavata za qari tuti koko pa Qalili, pa Jiudia,

⁸ pa Jerusalema, pa Idumea, pa maka karovona pa Jodani, beto pa varilivutaidi pa Turosi beto pa Sidoni. Ria doru ari za qari nongorodi ria doru roiti za roitidi aza, ko qari varikamu lame tana.

⁹ Ko totonai za pojadi i Jisu ria na nana sepele ko mari vatana vakole vani za maka koaka za gua ura qari zoku jola ria na tinoni ko keta mari jupe variamuni ria za gua.

¹⁰ Ura zoku jola ria na tinoni za salanaria aza ko ria na tinoni vagaurudi za qari jujuku laoa aza ko vei ko mari ulia aza qari gua.

¹¹ Ria na tinoni za koleria na ongongu ikeredi ba tonai qari batia i Jisu nari za qari lotu kole pa moena aza beto qari velavela votu, ari qari gua vei, <<Ao za na Tuna na Tamaza!>> qari gua.

¹² Ba za paranga suquturia i Jisu ria na ongongu ikikeredi ko marike pojai ria za na veveina aza za gua.

I Jisu za Mijataria ari ka Manogori Tinoni Tagarunudi

(Matiu 10.1-4; Luke 6.12-16)

¹³ Ego za zagere zae pa maka kubo i Jisu beto za kuku varikamudi ria za nyorogudi ko mari tutia, ko qari varikamu lao tana aza ria.

¹⁴ Ko za mijataria i Jisu ari ka manogori beto za gicaladi na tinoni tagarunudi ria, ko mari suvere tavitia aza beto ko mina garunu votudi ko mari tarae za gua.

¹⁵ Beto za vadi na neqi ko mari boka ijiju pale na tomete ikikeredi za gua.

¹⁶ Ko ari za na izongodi ari ka manogori za mijataria i Jisu: i Saimone (aza za vaizongoni i Pita),

¹⁷ i Jekopi beto i Jone kori tuna i Jebeti (ria za gicaladi Boneage, na ginuana za na tuna na paka oka),

¹⁸ i Aduru, i Pilipi, i Batolomiu, i Mati, i Tomasi, i Jekopi na tuna i Alepiasi, i Tadaeasi, i Saimone aza perangaina za somana talea na qavuna Romu,

¹⁹ beto ko i Jiudasi Isikarioti aza na tinoni za gabala kanai i Jisu.

I Jisu beto i Beelizebulu

(Matiu 12.22-32; Luke 11.14-23; 12.10)

²⁰ Ego tonai za kamu pa ruma i Jisu za qari kamu varitakoi tugu ria na minete tinoni ko i Jisu beto ria nana sepele za qariki boka teku totozo ko bari boka tekutekudia.

21 Totonai za qari lame ria na turana ko mari ragata toka vakenia i Jisu qari gua, ura qari non-goroni za tori tuturu tu za na tinoni zana qari gua ria kaki.

22 Beto ria qari varivagigalaini na Vavanau na lagere veidi pa Jerusalema za qari kole pojapojai, ari qari gua vei, <<Za kolea i Beelizebulu beto pa neqi tana na bangaradi ria na tomete za boka ijiju paledi na tomete za na tinoni ani,>> qari gua.

23 Nari za kuku tekuria i Jisu ria qari varivagigalaini na Vavanau ko za vavakato vadi na vavakato vavapada, ari za gudi vei, <<Ae vei i Setani mina boka iju vakenia tu i Setani makana?

24 Na binangara za varipikapikatai muleni makana za pala minake boka turu vaneqi.

25 Beto na tatamana za varipikapikatai muleni makana za pala mina tajegajegara.

26 Ko vei i Setani mina kana muleni makana beto mina varipikapikatai muleni makana, za minake turu vamauru aza goto pala mina manyao gu aza.

27 Beto ko kepore za maka tinoni mina boka soqolo luge lao pa leo ruma tana tinoni neqina ko mina iko tekuria za na zakazava tana aza vei bi oqoro piu vakole momoea mae tu za na tinoni neqina aza. Momoe za mina piu vakolea mae tu aza za na tinoni neqina ani, beto za mina boka iko vaputiputia aza za na zakazava pa ruma tana.

28 Ma poja vazozotodigamu ara gamu: pala mari boka taleozodi gu za doru sela bari roitidi ria na tinoni beto doru vamoroanana na Tamaza qari poja votudi.

²⁹ Ba na tinoni za vamoroania na Ongu Tabuna za minake taleozoni kamua na kamua, ura aza za tori roitini tu za na sela kole jolana,>> za gua i Jisu.

³⁰ Zara za varivagigalai vei i Jisu ura kaki tinoni za ari za qari kole paraparanga vei, <<Za kolea na ongongu ikikerena za na tinoni ani,>> qari gua.

*Na Tinana beto ria na Taina Marene i Jisu
(Matiu 12.46-50; Luke 8.19-21)*

³¹ Ego na tinana beto ria na taina marene i Jisu za qari kamu. Ko qari turu pa sebesebe ruma aza beto qari garunu valugea za na nongoro ko mi votu lame i Jisu qari gua.

³² Na varikamu tinoni za qari korapa nyumu pa varilivutaina i Jisu ko ria kaki za qari paranga laoa aza, ari qari guni vei, <<Qokolo, na tinamu beto ko ria na taimu marene za pa peguru ko qari korapa nyaqogo ao,>> qari guni i Jisu.

³³ Nari za oe laoria i Jisu za ria, ari za gudi vei, <<I ze i za na tinaqu beto ko ari ze i ria na taiqu marene ara?>> za gudi.

³⁴ Beto za dogoro varilivutaidi ria qari nyumu pa varilivutaina aza beto ari za gudi vei, <<Dogoro! Ari tugu ria na tinaqu beto na taiqu marene ara.

³⁵ Na tinoni za roitini aza vei za nyoroguani na Tamaza za aza tugu za na taiqu marene, na luluqu reko, beto na tinaqu ara,>> za gua aza.

4

*Na Vavakato Vavapadana na Kiko
(Matiu 13.1-9; Luke 8.4-8)*

¹ Ego za podalai varivagigalai mule pa poanana pa ovuku Qalili i Jisu. Ko na minete tinoni lavata

za qari varikamu lame tana, ko za lao tu zae ko za nyumu pa maka koaka titina pa kolo, goto ria na minete tinoni za qari turu pa poanana.

² Ko za kole varivagigalaidi aza za zoku vavakato vavapadapada. Ko pa nana varivagigalai aza ari za vavakato vei.

³ <<Mu vainongoro ko! Kolenana za maka tinoni umuma za votu keni ko za vavuvuzuria na kiko.

⁴ Ko tonai za kole vavuvuzuria aza na kiko, za kaki kiko za qari lotu lao pa lodaka zona, ko qari tatava kamu tu na manugu ko qari tobiki gani betoria na gedi.

⁵ Kaki kiko za qari lotu lao pa butubuturuna ketakoi zake mota na pezo, ko qarike oriavo tu na pidokodi ura zake zoku na pezo.

⁶ Ba totonai za zagere na tapo ko za alangaria nari za qari malei ukedia, ura zake gore vakori na bageredi.

⁷ Kaki kiko za qari lotu lao pa kota za kolea na gazoro varivarioka, ko tonai qari pidoko za na kiko ari, za na gazoro varivarioka za amu tariria ko qarike boka vua.

⁸ Goto kaki kiko za qari lotu lao pa pezo leleana, ko tonai qari pidoko beto qari toa zae qari vua vunguvungu. Ko kaki qari vua uengavulu, kaki vonomongavulu, beto kaki za maka gogoto tu,>> za gua i Jisu.

⁹ Beto ari za gudi vei i Jisu, <<Na tinoni za pore na talinga nongonongorona za mi vainongoro!>> za gua i Jisu.

*Na Vagizona na Vavakato Vavapada Zozoto
(Matiu 13.10-17; Luke 8.9-10)*

¹⁰ Ego totonai za korapa suverenana makana i Jisu, za qari lame ria kaki tinoni qari tututia aza beto ko ari ka manogori sepele ko qari nanazani za na ginuana na vavakato vavapada ani.

¹¹ Nari za oeria i Jisu ria, ari za gudi vei, <<Gamu za gamu tori taiani tu gamu za na gicalai golomona na veveina na binangara tana Tamaza, goto ria qari zou tana aza za doru gicalai za qari tekuria pa vavakato vavapada gu.

¹² Ko za gore votu za na ginuana na Kutikuti Tabuna:

<Mari dogoro ko mari dogodogoro
ba marike batia,
mari nongoro ko mari nongonongoro
ba marike vakaberia.
Ura keta mari gabala mule lame
ko mari taleozodi,> za gua,>>
za gudi i Jisu ria.

*I Jisu za Vakaberia na Vavapadana na Kiko
(Matiu 13.18-23; Luke 8.11-15)*

¹³ Beto ari za gudi vei mule i Jisu ria, <<Ae za vei, gamuke vakaberia tu gamu za na vavakato vavapadapada ani? Ego ko zara za vei za pala munake boka tugu vakabereria gamu za doru vavakato vavapadapada.

¹⁴ Na tinoni umuma za vavuvuzia za na paranga.

¹⁵ Ria kaki tinoni qari vei na kiko qari lotu lao pa lodaka zona, ketakoi za tavavuvuzu na paranga. Ko tonai qari nongoria za na paranga nari zake oriavo tugu lame teku paleni i Setani za na paranga za tavavuvuzu pa bulodi.

¹⁶ Ria na kiko qari lotu lao pa pezo butubuturudi za ria na tinoni aza tugu qari nongoria na paranga nari qarike oriavo tu teku ngalingali qeraqerani,

¹⁷ beto za kepore na bageredi makadi ba qari toa vakakaza tu iapeki totozo. Ba tonai qari gozoro taleni tapata beto na varikomiti za na paranga, nari za qarike oriavo tugu lotudi.

¹⁸ Ria kaki mule za ria qari tavavuvuzu pa varikorapaidi na gazoro varivarioka. Ari za ria qari nongoria na paranga,

¹⁹ ba na takulangana na suvesuvere pa kasia guguzu, na nyoroguadi na izizongo pa pezo, beto na nyonyoroguadi mule kaki zakazava mule za qari lugeria na bulodi. Ko za amu ria na zakazava ari za na paranga ko zake boka vua.

²⁰ Goto ria qari tavavuvuzu pa pezo leana za ria na tinoni qari nongoro vakoititiria na paranga beto qari teku vakatapia ria za na paranga. Ko ria za qari vua vunguvungu: kaki uengavulu, kaki vonomongavulu, beto kaki za maka gogoto tu,>> za gua i Jisu.

*Na Juke za Opo taria na Besini
(Luke 8.16-18)*

²¹ Beto ari mule za gudi vei i Jisu ria, <<Ae za vei, na juke za tapogozo luge pa ruma ko mina tavakole pa kauru kadikita babi pa kauru sape putaputana? Dai! Pa nana nyumunyumuna tu za na nana laona mina nyumu aza.

²² Doru zakazava qari kole vapae za marina bola votu, beto doru zakazava qari kole golomo za mari votu lame pa kabekaberena.

²³ Na tinoni za pore talinga nongonongorona za mi vainongoro!>> za gua i Jisu.

²⁴ Beto ari mule za gudi vei, <<Mu viloto valeania aza gamu nongoria. Aza tugu za na pada gamu variiani za aza tugu za na pada muna tani gamu, beto mina jolani mutugu aza za muna tekua gamu.

²⁵ Ura aza za kolenana na nana za na motana mina taia vatamoni. Goto na tinoni za kepore-nana za aza tugu iapeki za izongia aza ba mina taragata vakenini tugu aza,>> za gua i Jisu.

Na Vavapadana na Kiko za Pidoko

(Matiu 13.32-34; Luke 13.18-19)

²⁶ Beto za paranga mule i Jisu, <<Na binangara tana Tamaza za vei vaputaputa maka tinoni za ipaporodi pa pezo za na kiko,

²⁷ beto ko za puta mumagana na bongi beto za kamua na rane nari za iqolo. Qari pidoko votu beto ko qari toa zae na kiko, ba aza makana ba zake gilagilai za ae qari vei beto qari toa ria na kiko ari.

²⁸ Na pezo gu makana za vatoaia za na umuma ko qari vua: momoe za votu lame na equruna, beto qari lavata zae na talingadi, beto qari matumatua za na talingadi na vuiti.

²⁹ Ko tonai qari matua za na vuvua nari za garunuria aza ria na tinoni ababu ko qari lao ababu, ura za kamua gu za na totozo ababu,>> za gua i Jisu.

³⁰ Beto za paranga mutu i Jisu, <<Na za tana vavapadani gita za na binangara tana Tamaza? Babi ae vavakato vavapada veveina za tana boka vavakato vakabereni gita aza?

³¹ Za vei vaputaputa gu maka kikona na masitadi aza. Za peki joladi doru kiko pa kasia guguzu za na kiko aza,

³² ba tonai za tauma pa pezo nari za toa zae ko za lavata joladi mutu za ria doru umuma. Ko za kakae lavalavata ko ria na manugu qari tatava kamu ko qari roiti dia alale na vorivori pa kaedi za ongongu,>> za gua i Jisu.

³³ Zoku vavakato vavapada vevei ari za vavakatodi i Jisu tonai za kole ule vadi na paranga. Ko za vavakatodi za aza ria vei qari boka nongoro vakaberia ria.

³⁴ Doru nana varivagigalai za vakoleria pa vavakato vavapada aza tonai za vavakato tadiria doru. Totonai tu za suvere tavitiria makana ria na nana sepele za ule vakabekabere vadi za doru maka za.

*I Jisu za Vabulea na Ranebongi
(Matiu 8.23-27; Luke 8.22-25)*

³⁵ Ego totonai za gore na veluveluna na rane aza, i Jisu za parangaria ria nana sepele, ari za gudi vei, <<Aria ko ta karovo lao pa maka kalena na ovuku,>> za gua.

³⁶ Ko qari loa za na minete tinoni ko qari zae pa maka koaka ria na sepele ko qari tokai i Jisu za tori zaenana tu pa koaka. Kaki koaka ba qari korapa tugu titidia ketakoi.

³⁷ Totonai qari toka karovo lao za maka gava lavata za rajaria beto za talokuloku tataria na ololobagea za na koaka ko za pugelia tu na kolo.

³⁸ Ba i Jisu za tarubatuni maka tarubatu ko za korapa putagana pa tavatavana na koaka. Ko qari lao jou vaiqolia aza beto ari qari guni vei,

<<Tinoni varivagigalai! Ta uke taqe gua gita! Ae za vei zake vatakulangigo ao za vei zara?>> qari guni.

³⁹ Nari za tatakole tu i Jisu ko za tokea za na gava beto ari za guni vei na kolo, <<Bule! Mu nogoto!>> za gua. Tonai za nogoto za na gava beto za bule elava za na kolo.

⁴⁰ Beto ari za gudi vei ria nana sepele, <<Ae za vei ko gamu matagutu tu? Oqoro pore tugu na miu rangerange za gamu?>> za gudi.

⁴¹ Qari matagutu vikevikeredi ria ko qari kole varivarinanaza makadi, ari qari gua vei, <<Ko i ze i tu za na tinoni ani ko ria tu na gava beto na kolo ba qari nongoria tugu nana paranga?>> qari gua ria.

5

I Jisu za Salania na Tinoni za Kolea na Ongongu Ikikerena

(Matiu 8.28-34; Luke 8.26-39)

¹ Ego ko qari lao paro za pa maka kalena na ovuku pa Qerasini.

² Ko aza tugu za taloi pa koaka ko za paro i Jisu, za maka tinoni za kolea na ongu ikikerena za votu koko lame vei pa bevi varivarigolomona ko za lame gozoria i Jisu.

³ Na suvesuverena pa bevi varivarigolomodi za na tinoni ani, ko qari podeke piuni seni tu ba kepore tugu maka tinoni bi boka piu vakolea.

⁴ Zoku totozo qari tori pikoni seni tu na nenena beto na limana ba za rabutu palepaledi ria na seni ari beto za piara paledi ria na aeana pa nenena. Kepore maka tinoni bi neqi jolani ko bi boka tale vamomozia.

⁵ Na rane na bongi za kole gu vidulai lao lame pa bevi varivarigolomodi beto pa kubokubo za kole gu lukana uui beto za kole vapalepaleka muleni pa patupatu.

⁶ Ko za batia pa zouna tu aza i Jisu, nari za abutu toto lao opo nyumu sori tungutungu pa moena aza.

⁷ Ko za velavela votu, ari za gua vei, <<Na za na mua ginugua taqu ara ao Jisu na Tuna na Tamaza Ululuna Jola? Pipaqu tana Tamaza, ao munake vakilasaziu ara!>> za gua.

⁸ Ura perangaina tu za tori poja veini tu ari i Jisu aza, <<Ongu ikeremu, mu votu keni tana tinoni ani ao!>> za tori guni tu.

⁹ Ko za nanazia i Jisu aza, <<I ze i na izongomu ao?>> za guni.

Nari za paranga na tinoni aza, ari za gua vei, <<I Zokuvuro za na izongoqu ara, ura na zoku jola gami,>> za gua aza.

¹⁰ Ko za tepa tokatoka vitivitigia aza i Jisu ko mike iju votudi pa guguzu aza ria na ongu ikikeredi za gua.

¹¹ Ego qari korapa nyubenyubele ganiganigedi pa maka kalena na kubo ketakoi za na godo borogo.

¹² Ko qari tepa tokatoka vitivitigia ria na ongu ikikeredi i Jisu, ari qari guni vei, <<Mu garunu laodigami tadiria na borogo rari, ko mami lao lugeria,>> qari guni.

¹³ Nari za vamalumuria aza, ko qari votu taloi tana tinoni ani za na ongu ikikeredi ko qari lao lugeria za na borogo. Ko na godo borogo doruna, na ngutidi ria za kori vuro, za qari tuara gore

za na taba mamavarana ko qari gore kuju uke betodia pa leo kolo.

¹⁴ Ko ria na tinoni qari kopudi na borogo ari za qari uku kenidia ko qari lao vavakatoni pa guguzu beto pa varilivutaina ketakoi. Ko qari lame ria na tinoni ko mari dogoria za na zakazava za taroiti ketakoi qari gua.

¹⁵ Tonai qari lame kamu ti Jisu ria na tinoni ari, za qari batia ria za na tinoni perangaina qari lugea mae na zoku vuro ongu ikeredi. Ba koviria za tori pokopoko valeananana tu beto za tori tavagigalana tu ko za korapa nyumunana za na tinoni aza. Ko qari matagutu ria na tinoni.

¹⁶ Ria na tinoni qari somana batia ae qari vei na godo borogo beto na tinoni za lugea na ongu ikeredi ani za qari vavakato vadi ria na goto tinoni.

¹⁷ Ko ria na tinoni qari tepa tokatokai ria i Jisu ko mi iolo votu keni pa dia guguzu qari gua.

¹⁸ Ego ko totonai mi zae pa koaka za gua i Jisu, nari za lame ko za tepa vitivitigia i Jisu za na tinoni qari koni loia na ongu ikeredi ani ko mi tutianana i Jisu za gua.

¹⁹ Ba i Jisu zake vamalumia, goto ari tu za guni vei, <<Dai, mu mule lao pa mua guguzu tadiria na turamu ko mu ule vadi za na roiti poreveveina za roiti vanigo na Bangara beto na veveina na variroqu varitokai za vadogoronigo,>> za guni.

²⁰ Ko za taloi keni aza ko za podalai vavakatodi gu pa doru guguzu pa ia pa Manogaguguzu aza za na roiti za roitidi i Jisu tana ko qari gabara beto ria doru tinoni.

Na Tuna Reko i Jaerasi beto na Reko za Ulia na

*Poko ti Jisu**(Matiu 9.18-26; Luke 8.40-56)*

²¹ Ego tonai za karovo sogala pa maka kalena na ovuku i Jisu, nari za maka minete tinoni lavata za qari lame variamuni aza pa poanana pa ovuku.

²² Pa totozo tugu aza za lame za maka tinoni matamata pa ruma varivarikamuna, na izongona i Jaerasi. Tonai za batia aza i Jisu, za lao gona nyumuni pa nenena aza,

²³ ko za tepa tokatoka vitivitigia aza i Jisu, ari za guni vei, <<Na tuqu reko za mo vitivitigi ko za korapa laolao vei pa uke. Mu lame vaoponi na limamu, ko mu alo muleni nana toa!>> za guni.

²⁴ Nari za tutia aza i Jisu.

Ego maka minete tinoni lavata za qari tutia aza ko qari jupe varikaleni aza.

²⁵ Za korapa tugu pa varikamu tinoni ketakoi za maka reko za kole vakeni orungu laonana gu pa korapana ka manogori aoro.

²⁶ Na reko ani za tori dori kole gozororia tu zoku tapata pa kopu tadiria na tinoni varisalana beto doru nana izizongo za gona paledi pa kole nyaqo salana nagu, ba zake izongo leana podeke tu goto tonai za viva tu lalaonana za na tapata tana aza.

²⁷ Tonai za nongoroni na reko ani za na vavakatonana na veveina i Jisu, azae za tuti ligu pa leo varikamu tinoni aza ko za lao ulia za na poko ti Jisu.

²⁸ Ura ari za kole roquroqu golomo vei pa bulona aza, <<Vei mana ulia gu ara za na poko tana, za pala mana tasalanaqua gu ara,>> za gua.

²⁹ Ko aza tugu za ulia aza za na poko ti Jisu, za totonai tugu za nogoto keni za na orungu, beto

za vagilagilai pa tinina za tori tasalana tu aza pa nana mo za gua.

³⁰ Pa totozo tugu aza za vagilagilai makana i Jisu za na neqi za votu keni pa tinina. Ko za balinga muleria za na varikamu tinoni ko za nanazaria, ari za gudi vei, <<I zeï za ulia na poko taqu?>> za gua.

³¹ Nari qari paranga tu ria nana sepele, ari qari guni vei, <<Qu batiamua ao za na rave tinoni qari jupe variamunigo, ba ae za vei ko qu nanaza tu ao, <I zeï za uliziu?> qu gua tu,>> qari guni.

³² Ba za kole tugu dogoro varilivutai i Jisu ko mi batia za na reko za ulia aza za gua.

³³ Za vagilagilai na reko ani za na tasalana za gore votu pa tinina ko za matagutu neqeneqereni, ko za lao gona nyumuni pa moena i Jisu ko za uleni gu aza za na vavakato doruna.

³⁴ Nari ari za guni vei i Jisu aza, <<Tuqu, na mua rangerange za tori salanigo tu. Mu lao pa bule beto mu tasalanamua tu pa mua tapata,>> za guni.

³⁵ Totonai za korapa paranga i Jisu, za qari bolabola kamu gu ria kaki tinoni na koko lame veidi pa ruma ti Jaerasi na tinoni matamata pa ruma varivarikamuna, ko ari qari guni vei i Jaerasi, <<Na tumu reko za koviria ari za tori uke tu. Keta vapavu lame goboria na tinoni varivagigalai,>> qari guni.

³⁶ Ba i Jisu zake pavu tugu vatalingadi za na paranga qari pojai ria, goto tonai za ari tu za guni vei za na tinoni matamata pa ruma varivarikamuna, <<Muke matagutu, mu vazozoto gu,>> za guni.

³⁷ Ego ko kepore tu za maka tinoni za vamalu-mia ko bi tutia aza, goto makadi gu ari Pita, i Jekopi beto ko i Jone na taina marene gu i Jekopi.

³⁸ Tonai qari lame kamu pa ruma ti Jaerasi, azae za batia i Jisu za na rura takulangadi ria na tinoni qari romaroma beto qari lukana kebokebo.

³⁹ Ko za luge aza ko ari za gudi vei, <<Ae za vei ko gamu rura takulanga beto gamu korapa kebokebo romaroma tu za gamu? Na koburu zana za zake uke, goto za korapa putagana gu,>> za gudi.

⁴⁰ Tonai za paranga vei aza nari za qari auni ria na tinoni aza.

Nari za iju vavoturia i Jisu ria doru, goto na tinana gu beto na tamana na koburu beto ari ka kue nana sepele gu za toka lugedi ketakoi za kole na koburu.

⁴¹ Beto za arua i Jisu za na limana na koburu beto ari za guni vei, <<Talita kumi,>> za gua (Na ginuana za, <<Ngore, qa parangaigo ara ao, mu tatakole tu!>> za gua).

⁴² Pa totozo tugu aza za tatakole tu za na reko peki ani ko za reregenana, ura za tori manogori aorona tu za na reko aza. Ko qari gabara vitiv-itigidi ria na tinoni.

⁴³ Ba za naqu vaneqineqiria i Jisu ria ko marike vavakatoni tana maka tinoni za aza vei za taroiti ani za gudi. Beto za garunuria ko mari vani kaki zava za na koburu reko ko mi tekutekunana za gudi.

6

*I Jisu qari Kilu Paleni pa Nazareti
(Matiu 13.53-58; Luke 4.16-30)*

¹ Ego i Jisu za taloi pa guguzu aza ko za mule lao pa guguzu ketakoi za lavata zae ko ria nana sepele qari tuti laoa aza.

² Totonai za kamua na rane Minyere, nari za podalai varivagigalai pa ruma varivarikamuna aza.

Ko ria doru qari nongoria aza za qari gabara vitivitigi, ko ari qari gua vei, <<Pae koko veidi za na roquroqu ari? Na gigalai za za izongia za na tinoni ani? Ko na roiti varivagabaradi tu ba za roiti votudi!

³ Na kamada gu ani! Ko na tuna gu i Mere beto ko na tugadi gu ari Jekopi, Josesi, Jiudasi beto i Saimone ani! Na luluna reko ba qari korapa gu zara!>> qari gua ria. Ko qarike tavaraguani ria i Jisu.

⁴ Nari ari za gudi vei i Jisu ria, <<Na tinoni korokorotai za doru kota za tapangaga gu, goto pa nana guguzu lavata zaena gu ko tadiria na turana beto pa nana tatamana gu makana za zake tapangaga,>> za gudi.

⁵ Ko zake boka roitidi ketakoi aza ria na roiti varivagabaradi, goto ria kaki tinoni qari mo gu za vaopodi na limana ko za salanaria.

⁶ Ko za gabara vitivitigini i Jisu za na veveina keporedia vinazozoto tana.

*I Jisu za Garunuria ari ka Manogori Sepele
(Matiu 10.5-15; Luke 9.1-6)*

Ego za leko beto ria i Jisu ria na guguzu pa varilivutaina ketakoi ko za kole varivagigalai.

⁷ Beto za kuku varikamudi aza ari ka manogori nana sepele ko zava okoto pikata vakorikori

tinoniria pa maka reregena, za vadi na neqi ijudi ria na ongu ikeredi, beto za garunu vakeniria.

⁸ Ko za pojadi tugu ko marike pogožia maka za pa dia rerege lao, goto na dia opata gu. Marike pogožo besa, na mane, beto na poata ininamane za gudi.

⁹ Mari vazaeria gu na dia sadolo, goto marike vazae tamo poko za gudi.

¹⁰ Beto ari mutugu za gudi vei, <<Tonai muna tavakamu pa maka ruma, za muna suvere gu ketakoi tinganai muna taloi keni pa ia aza za gamu.

¹¹ Ria kaki guguzu bari daidia vakamugamu beto bari daidia nongorogamu, za mu turu loi paleni za na guguzu aza beto mu tavuzu paledi ria na kavuru pezo pa nenemiu. Ko aza za na vinagilagilana pala mari tavakilasa ria,>> za gudi.

¹² Ko qari taloi keni ria ko qari taraeni za na veveina ria na tinoni mari gabala loiria na dia sela qari gudi,

¹³ qari iju votuvotu paledi zoku tomete ikikeredi, beto qari oradi na oela tugu vei ria na zoku tinoni qari mo ko qari salana beto ria.

*Na Uke ti Jone Paputaiso
(Matiu 14.1-12; Luke 9.7-9)*

¹⁴ Ego za nongorodi i Herodi na bangara ria doru zakazava vei za roitidi i Jisu, ura na izongona aza za tagilagila pa doru guguzu. Beto ko ria kaki tinoni ba ari qari paranga vei, <<I Jone Paputaiso za tori turu mule tu qari gua. Ko zara za vei za qari roiti tana ria na roiti varivagabaradi,>> qari gua.

¹⁵ Ba ria kaki mule za ari tu qari paranga vei, <<I Elaija ani!>> qari gua.

Beto kaki mule za ari tu qari paranga vei, <<Maka tinoni korokorotai ani, maka veveina ria na tinoni korokorotai pa moa zana!>> qari gua.

¹⁶ Ko tonai za nongoria zara qari paranga vei ria, azae za paranga i Herodi, ari za gua vei, <<Aza tugu i Jone Paputaiso qa tori kujukia tu ara za turu mule zana!>> za gudi.

¹⁷ Ura i Jone za perangaina tu i Herodi tugu makana za garununi tinoni ko qari piu valugea pa ruma varipiuna. Na ginuana za tapiuni i Jone za na veveina gu i Herodiasi. I Herodiasi za na maqotana tu i Pilipi aza na taina gu makana i Herodi, ba za elavia tu nana i Herodi i Herodiasi.

¹⁸ Ko i Jone tugu za kole manogai pojani i Herodi, ari za guni vei, <<Nake tavamalumuna pana Vavanau za vei ao qu suvere tavitia na maqotana na taimu,>> za guni.

¹⁹ Ko i Herodiasi za puku vakoleni pa bulona za ani ko za nyorogua vaukea i Jone, ba zake boka.

²⁰ Ura i Herodi ba za matagutuni i Jone ura za gilagilainana aza i Jone za maka tinoni tuvizina beto na liosona aza ko za vei za kopu vasareni aza. Ko tonai za nongoria za na paranga ti Jone za takulanga tugu, ba za kole nongoro qeraqerani tugu aza.

²¹ Ego tonai za kamua za na rane podo ti Herodi zana za tekua na totozo leana i Herodiasi. Za roitini i Herodi za maka vavolo rane podo beto za soruria ria na tiolata lavalavata pa qavuna, ria na kutadi ria na tinoni varipera, beto tadiria na butubutu tinoni pa Qalili ko qari lao somana tekuteku.

²² Ko pa varikamu aza za luge lao pekapeka za na tuna reko i Herodias, ko za vaqerai i Herodi beto ria na tinoni za soruria.

Ko za paranga lao tana koburu reko zana na bangara, ari za guni vei, <<Mu tepaniziu aza vei qu nyoroguani. Ara pala mana vanigo za na mua nyorogua,>> za guni.

²³ Beto za maulu lao tana reko, ari za guni vei, <<Ae tu zakazava veveina za muna tepaniziu ago, ba pala mana vanigo gu ara. Bi na kobuna na qua binangara bu gua tu ao, ba leana gu!>> za gua aza.

²⁴ Nari za votu lao nanazia na tinana za na reko ani, ari za guni vei, <<Na zava za mana tepai ara,>> za guni.

Nari za oe lao za na tinana, ari mu gua vei, <<Na batuna i Jone Paputaiso, muguni,>> za gua.

²⁵ Nari za siqasiqarai mule lao tana bangara aza ko ari za gua vei, <<Qa nyoroguani ko mu petalani pa peleta za na batuna i Jone Paputaiso beto mu pogoza lame vaniziu koviria tugu,>> za guni.

²⁶ Za takulanga vitivitigi tugu na bulona za na bangara, ba za tori maulu tu pa moedi ria na tiolata lavata aza ko zake boka dainanani za na tepa tana reko.

²⁷ Ko pa totozo tugu aza za garunia i Herodi za maka tinoni kopu tadiria na solodia ko mi pogoza lameni za na batuna i Jone za guni. Ko za lao za na tinoni aza ko za kujukia pa ruma varipiuna i Jone,

²⁸ beto za petalani pa peleta ko za pogoza lame vani za na reko. Ko na reko ani za tekua ko za pogoza laoni tana tinana.

²⁹ Totonai qari nongoro ria na sepele ti Jone za qari kamu pogoza za na kobukobu tinina i

Jone Paputaiso ko qari lao golomia pa maka bevi varivarigolomona.

*I Jisu za Vatekutekuria ari ka Lima Vuro Tinoni
(Matiu 14.13-21; Luke 9.10-17; Jone 6.1-14)*

³⁰ Ego qari mule varikamu ti Jisu ari ka manogori tinoni tagarunudi, ko qari vavakato vani aza ria doru zakazava vei qari roitidi beto qari varivagilalaidi.

³¹ Nari ari za gudi vei i Jisu ria, <<Mae, aria ko ta lao pa maka ia kaloina makada, ko gamu ba mu minyere mae,>> za gudi. Ura qari zoku jola ria na tinoni qari kamu varisoga, ko i Jisu beto ria nana sepele ba qarike boka tekutotozo ko bari tekutekudia.

³² Ko qari zae pa maka koaka ko qari lao pa maka ia kaloina makadi.

³³ Ba ria na kubo tinoni za qari dogoro gigalar-iadia ria tonai qari toka. Ko qari abutu poana momoe lao ria na tinoni na lame veidi pa doru okoto guguguzu ko qari lao valiguliguria ko qari adono momoedia pa ia ketakoi mari korapa lao paro qari gua ari Jisu beto ria nana sepele.

³⁴ Tonai za jorotongana paro pa poanana i Jisu, za batia za na minete tinoni lavata ko za roquroqu vitivitigiria, ura qari vei vaputaputa na sipi kepore na dia sepati. Ko za podalai varivagilalaidi zoku zakazava i Jisu tadiria.

³⁵ Ego ko tonai za gore na veluvelu za qari lame pana tana za ria nana sepele ko ari qari paranga vei, <<Na ia kaloina za pani, beto ko za tori gore tu za na veluvelu.

³⁶ Ko mu pojadi ria na tinoni ari ko mari lao pa guguzu varilivutaidi zara ko mari vaigedi gani-gani makadi,>> qari guni.

³⁷ Ba za oe laoria i Jisu ria, ari za gudi vei, <<Dai. Gamu tu mu vadi na tekutekuna ria zara,>> za gudi.

Nari qari paranga ria nana sepele, <<Ae vei qu nyoroguani ko mami lao vaini ganigani kori gogoto poata siliva* beto mami iaria ko mari tekuteku qu gua?>> qari guni.

³⁸ Nari za nanaza laoria tu i Jisu ria, ari za gudi vei, <<Ka viza batu bereti gamu pogozoria? Mu lao moko dogororia,>> za gudi.

Ko tonai qari batiria za ari qari gua vei, <<Ka lima batu bereti, beto kori igana,>> qari guni aza.

³⁹ Nari za pojadi i Jisu ria doru ko qari pikapikata pa okoto pukuna beto za qari nyumu pa buruburu.

⁴⁰ Ko qari nyumu variitivi pana okoto dia puku tinoni, kaki pukupuku tinoni za maka gogoto, kaki limangavulu.

⁴¹ Beto nari za tekua i Jisu za ka lima batu bereti beto kori igana ko za enga zae pa noka, za manadi, beto za kipakiparia za na bereti beto za vadi ria nana sepele ko qari iaria ria na tinoni. Beto za kipakiparia mule za kori igana beto za qari iaria mutugu ria doru.

⁴² Ko ria doru za qari tekuteku beto qari pote beto.

* **6:37** Maka poata siliva za padana na tabara maka rane.

⁴³ Beto za qari aru varivarikamudi ria na kipakipa bereti beto na igana qari kole joladi, ko qari vapugeleria za ka manogori topa.

⁴⁴ Ko na nguti varikamudi ria doru tinoni qari tekuteku za ka lima vuro marene.

*I Jisu za Rerege pa Vuliti Kolo
(Matiu 14.22-23; Jone 6.16-21)*

⁴⁵ Ego za pojadi i Jisu ria nana sepele ko mari zae pa koaka ko mari toka lao momoe pa Betiseda pa maka kalena na ovuku za gudi, goto aza za suvere jola ko za dogoro vakeniria mae tu ria na minete tinoni.

⁴⁶ Ko pa liguna za loloi vakeniria nari za zagere zae pa maka kubokubo aza ko za varavara.

⁴⁷ Ko totonai za gore na veluvelu za na koaka qari zaea ria na sepele za tori lao tu pa korakorapa kolo, goto aza makana za korapa pa pezo tu.

⁴⁸ Ko za gelegele laodi za qari korapa var-iukegedi na qelu ria nana sepele, ura za raja lame vei pa koimoa za na gava. Ko padapada vei varikorapaina kue ko vonomo koloko volavolaza lea za rerege tuti lao pa vuliti kolo ko za lao kamuria aza. Ko mi valaqao joladi za gua.

⁴⁹ Ba totonai qari batia aza za korapa rerege pa vuliti kolo, za palu na tomete qari gua ria ko qari lukana uui tu.

⁵⁰ Ria doru sepele za qari bati betoadia ko qari matagutu neqeneqeredi beto.

Ba pa totozo tugu aza za paranga laoria aza, ari za gudi vei, <<Mu varene! Ara gu ani, muke matagutu!>> za gudi.

⁵¹ Beto za tonai za lao zae pa koaka aza, za bule betonana za na gava. Ko qari gabara vitivitigi ria nana sepele.

⁵² Ura qarike dogoro vakaberia za na ginuana ka lima batu bereti za varivatekutekuni i Jisu ura za oqoro revanga na dia roquroqu.

*I Jisu za Varisalana pa Qenesareti
(Matiu 14.34-36)*

⁵³ Ego tonai qari karovia ria za na kolo za qari lame paro pa ia pa Qenesareti, ko qari vatitia ketakoi za na dia koaka.

⁵⁴ Aza tugu qari tete paro ria, za qarike oriavo tugu dogoro gigalia ria na tinoni ketakoi i Jisu.

⁵⁵ Ko qari abuturia ria na doru kota ketakoi beto ko qari okoto pogoza kamu tavitidi tugu na dia lovu ria na tinoni qari mo. Ketakoi qari nongoroni pa zanu za korapa i Jisu qari gua nari za qari varipogozo lao beto vei tugu ketakoi.

⁵⁶ Ko pa dorudi na ia ketakoi za rijo lao vei i Jisu, bi pa guguzu pekipekidi babi pa guguzu lavalavatadi, za qari pogoza kamudi tugu pa ia makemaketina ketakoi ria na tinoni momodi beto qari tepa tokatokaia ria i Jisu ko mari ulia gu na uquna nana poko ba leana gu qari gua. Ko ria doru tinoni momodi qari ulia na uquna nana poko za qari tasalanadia tugu.

7

*Na Varivagigalai Kolena tadiria na Tinoni Jiu
(Matiu 15.1-9)*

¹ Ego ria na Parese beto ria kaki qari varivagigalaini na Vavanau na koko lame veidi pa Jerusalema za qari varikamu lame ti Jisu.

² Qari batiria za kaki sepele tana qari tekutekuni na limadi nake liosodi ura qarike loqa lima vei qari varivagigalaini ria na Parese qari gua.

³ Ura ria na Parese beto ria doru tinoni Jiu za qari kopudi ria na uana tututi tadiria na dia tite pa moa ko qarike tekuteku ria tonai qari oqoro loqa lima.

⁴ Beto tonai mari mule pa maketi za mari iu valioso mae tu beto za mari tekuteku. Beto kubo mule ria na tuti pa dia uana vavalioso vevei pa nyanyapa valioso kapa, na raro, na titinudi, za qari kopudi tugu vei.

⁵ Ko ria na Parese beto ria qari varivagigalaini na Vavanau za qari nanazia i Jisu, ari qari guni vei, <<Ae za vei ko qarike tutia tu ria na sepele tamu ria na uana tututi tadiria na nada tite, goto qari tekutekuni gu ria za na limadi nake liosodi?>> qari guni.

⁶ Nari za oe laoria i Jisu za ria, ari za gua vei, <<Za zotonana gu i Aisea tonai za ululeni za na veveimiu gamu na tinoni vavabata sekesekemiu. Ari za na paranga za kutiria aza, <Ria na tinoni ari za

qari vatarazaeniziu na beruberudi gu, ba na bulodi za zou vitivitigi pana taqu.

⁷ Na goborodi gu ria na dia vinatarazaequ ara, qari varivagigalaidi na varivagigalaidi na vinaturu tadiria na tinoni gu,> za gua.

⁸ Gamu loi paledi gamu za ria na garunu tana Tamaza, ko gamu kopu valeleana ria gamu na uana tututi tadiria na tinoni gu,>> za gua i Jisu.

⁹ Beto ari za gudi vei mule, <<Gamu gigalai jola za gamu! Ko gamu vakeporea ginuana gamu za na garunu tana Tamaza ko gamu vaturu neqiria za ria na miu uana tututi makamiu!

¹⁰ Ari za gua vei i Mosese, <Mu pangagadi ria na tinamiu beto na tamamiu, beto, na tinoni mina paranga vapiruni na tinana babi na tamana, za mina tavauke tugu aza,> za gua.

¹¹ Ba gamu za ari tu gamu gamu pojai tu za vei maka tinoni ari bi gudi vei ria na tinana na tamana, <Na zakazava ba boka tokadigamu gamu kori za za kobani,> bi gua (na ginuana na paranga ani za nana varivana madina na Tamaza),

¹² nari za gamuke vamalumia aza ko bi tokadi ari kori tinana beto na tamana qari varivasevi.

¹³ Ko pa zona vei zara za gamuke dogoro vapore veveinaia gamu za na paranga tana Tamaza tonai gamu tutia gamu za na miu uana tututi qu teku izongoria. Ko kubo uana tututi vevei ari za gamu roitidi gamu,>> za gua i Jisu.

Na Uana za Vapajia na Tinoni (Matiu 15.10-20)

¹⁴ Ego za kuku varikamu sogadi mule i Jisu ria na minete tinoni ko ari za gudi vei, <<Mu vainon-goro lame za gamu doru, ko mu vakaberia ani.

¹⁵ Kepore za maka zava za teku lugeni pa tinina na tinoni mina boka vapajia aza. Goto aza tu za koko votu lame vei pa bulona na tinoni za vapajia za na tinoni aza.

¹⁶ Na tinoni za pore talinga nongonongorona za mi vainongoro,>>* za gua i Jisu.

¹⁷ Ego ko tonai za loiria ria na minete tinoni ko za lao luge pa ruma aza, nari za qari nanazani ria nana sepele za na veveina na vavakato vavapada ani.

¹⁸ Nari za paranga laoria aza ria, ari za gudi vei, <<Ko gamu ba gamuke gilagilai tugu za? Gamuke vakoinonoa tu gamu za? Kepore maka zava za tekuni ponyolia na tinoni za vapajia nana toa.

¹⁹ Ura zake luge pa bulona na tinoni aza goto pa borina gu, beto za vavotu keni pale gu,>> za gua i Jisu. (Ko tonai za paranga vei zara i Jisu za vakaberia aza za doru ganigani za qari liosodi beto.)

²⁰ Beto ari za gua vei mule i Jisu, <<Aza tu za koko votu lame vei pana tana tinoni za aza tu za vapajia aza.

²¹ Ura pa leo bulona tu na tinoni qari koko votu lame vei za na roquroqu ikikeredi, na roiti valulasa, na ikiko, na varivai,

²² na barabarata, na mumuino, na roiti ikikeredi, na nyonyorava, na uana pajidi, na konokono, na vamoroana tinoni, na vavatarazae mule, beto na uana duviduvilidi.

²³ Doru zakazava ikikeredi ari za qari votu lame vei pa leo bulona na tinoni ko qari vapajia za na tinoni aza,>> za gua i Jisu.

*Na Rangerange tana Maka Reko Tiolata
(Matiu 15.21-28)*

* **7:16** Na pikata 16 ani za zake kole pa zoku kutikuti koledi.

²⁴ Ego za taloi pa guguzu aza i Jisu ko za lao pa guguzu pa varilivutaina pa Turosi.[†] Ko tonai za kamu ketakoi aza, azae za lao luge pa maka ruma ura zake nyoroguani ko bari gilagilai ria na tinoni za na suverena aza ketakoi za gua. Ba zake lea ovo aza.

²⁵ Kolenana pa guguzu ketakoi za maka tiolata reko za kolea na ongu ikerena za na tuna reko. Ko aza tugu za nongoroni i Jisu nari za lame ko za nyumu sori tungutunguna pa nenena aza,

²⁶ beto za tepai i Jisu ko mi iju pale na tomete ikikerena za kole tana tuna reko za gua. Ego na tiolata reko ani za na tinoni karovona tu, ko na podona keta pa kale Poinikia tu pa guguzu pa Siria.

²⁷ Nari za oe laoa i Jisu za na reko ani, ari za guni vei, <<Momoe za ria na koburu mae tu za mari tekuteku, ura zake gozoro za vei bari tateku za ria na ganigani tadiria na koburu ko bari tagona lao vadi na sie,>>[‡] za gua aza.

²⁸ Ba za oe lao tu za na reko, ari za gua vei, <<Bangara, ria na sie pa kauru tevolo ba qari memeagedi gu za pa vuvuzudi na ganigani qari vavaloturia ria na koburu,>> za gua aza.

²⁹ Nari ari za guni vei i Jisu aza, <<Ego vei muna oe vei zara ao, za leana mu mule laomua pa mua ruma ropi. Na tomete ikikerena za tori taloi tu tana tumu reko,>> za gua aza.

³⁰ Ko tonai tugu za mule lao pa nana ruma aza, azae za batia na tuna reko za tori loia tu na tomete

[†] 7:24 Pa Turosi za na pikata guguzu tadiria na tinoni karovodi, nake tadiria na tinoni Jiu. [‡] 7:27 Na sie za na vavapadapadadi ria na tinoni karovodi beto na koburu za ria na tinoni Jiu.

ikikerena ko za korapa kolenana pa nana lovu aza.

I Jisu za Salania Maka Tinoni Kikiqilina

³¹ Ego za taloi pana guguzu pa Turosi i Jisu ko za rerege vei pa guguzu pa Sidoni, beto za gore vei pa Manogaguguzu ko za lao pa ovuku pa Qalili.

³² Ko tonai za qari toka kamuni ria kaki tinoni za maka tinoni kikiqilina beto na pokapokana zake boka paranga valeana, ko qari tepa tokatokai i Jisu ko mi vaoponi na limana ko mi tasalana aza qari gua.

³³ Nari za teku varijoa pa varikamu tinoni ko za toka kaleni makana i Jisu za na tinoni ani, beto za totuni pa leona kori talingana na tinoni ani za na karukarusuna, beto za odololo taria na karukarusuna beto za totuni pa meana na tinoni ani.

³⁴ Beto za enga zae pa noka, za vagorea maka vazaenga lavata, beto za paranga lao pana tana tinoni, ari za guni vei aza, <<Epata!>> (na ginuana na paranga ani za <<Mu revanga tu!>> za gua).

³⁵ Pana totozo tugu aza za tavonga za na talingana na tinoni aza, beto na meana za puku tari za za taruvata, ko za paranga voleanana.

³⁶ Beto za naquria i Jisu ria na tinoni ko marike vavavakatoni za na roiti ani za gudi. Ba tonai za naquria i Jisu nari za tonai za qari gigiri tugu vaqavaqatani ria na tinoni za na veveina aza.

³⁷ Ko qari gabara vitivitigi beto ria doru, ko ari qari gua vei, <<Doru zakazava za roiti valeana betoria za na tinoni ani. Ko ria tu na kiqili ba za vanongonongororia beto ria na poka ba za vaparangaria,>> qari gua.

8

*I Jisu za Vatekutekuria ka Made Vuro Tinoni
(Matiu 15.32-39)*

¹ Ego maka totozo mule totonai za varikamu lame za maka minete tinoni, ko kepore vagila za na dia tekutekuna vei bari tekua. Ko za kuku tekuria i Jisu ria nana sepele ko ari za gudi vei,

² <<Qa roquroqu vitivitigiria ara ria na minete tinoni ari, ura tori kue ranedi tu qari suvere tavitiziu ko koviria kepore maka za mari tekua.

³ Vei mana garunu vakeni buraburanaria ara pa dia guguguzu, za pala mari tabulobulo pa zona za ari. Ko ria kaki ari na dia guguzu ba za zou jola,>> za gua aza.

⁴ Nari qari oe laoa ria nana sepele aza, ari qari gua vei, <<Ura pa qega vei ari za pae mule tana boka teku ganigani za gita beto tana boka vatekutekuria ria na tinoni ari?>> qari guni.

⁵ Nari za nanaza ria i Jisu ria, ari za gudi vei, <<Ka viza batu bereti gamu pogozeria gamu?>> za gua.

Nari qari paranga ria, <<Ka vitu gu!>> qari gua.

⁶ Nari za pojadi ria na minete tinoni ko qari nyumu pa pezo. Beto za tekuria za ka vitu batu bereti, ko za paranga leanani, za kipakiparia, beto za vadi ria nana sepele ko mari iadi na tinoni za gua. Nari qari roiti vei tugu ria na sepele.

⁷ Ka viza igana mutugu za qari pogozeria, ko aza za manadi, beto za pojadi mutugu ko qari iadi ria na tinoni.

⁸ Qari tekuteku ko qari pote beto ria doru tinoni. Beto za qari aru varivarikamudi za doru kipakipa

kole joladi ko ka vitu topa tu za qari kurakura vapugeledi.

⁹ Ko na ngutidi ria za padapada vei ka made vuro marene. Pa liguna aza za vamule keniria i Jisu ria na tinoni.

¹⁰ Beto pa totozo tugu aza za taloi aza ko za lao zae tavitiria ria nana sepele pa koaka ko qari toka lao vei pa kota pa Dalamanutu.

*Qari Tepa Roiti Varivagabaradi ria na Parese
(Matiu 16.1-4)*

¹¹ Ego qari lame ti Jisu za ria na Parese ko qari podalai varigua lao tana. Qari tepai ko mi roitini aza za maka roiti vinagilagila varivagabarana koko lagere veina pa noka qari gua. Ko qari vei ko mari podekia qari gua.

¹² Nari za vageora maka vazaenga lavata i Jisu beto ari za gudi vei, <<Ae za vei ko gamu tepai tu na roiti vinagilagila varivagabaradi za gamu na zazae tinoni koviria? Ma poja zozotodigamu ara gamu: kepore za maka vinagilagila vinazozoto mina taroiti vadi ria na zazae tinoni ari!>> za gua aza.

¹³ Beto za turu loi paledi aza ria ko za zae soga pa koaka ko za karofo laonana pa maka kale ovuku.

*Za Vavanau Vabalauria i Jisu ria nana Sepele
(Matiu 16.5-12)*

¹⁴ Ego qari roqu mumani ko qarike pogofo vazoku bereti ria na sepele, goto maka moqamoqazana gu za qari surania pa koaka.

¹⁵ Ko za pojadi i Jisu ria, ari za gudi vei, <<Mu suvere kopu! Mu balaudi za na vavakovuruni

palava tadiria na Parese beto ti Herodi,>>* za gudi.

¹⁶ Qari kole varivarivavakato makadi ria na sepele, ari qari gua vei, <<Za kepore gada bereti za poja veidigita zara aza,>> qari gua.

¹⁷ Ba za tori gilagilainana tu i Jisu za aza qari kole pojai ria, ko ari za gudi vei, <<Ae za vei ko gamu korapa tu varivavakatoni za kepore gemiu bereti gamu gua? Gamuke vakoinonoa beto gamuke gilagilai tu gamu za? Za oqoro tu revanga za na bulomiu?

¹⁸ Na beko kolenana na matamiu, ba gamuke boka batabata tu za? Beko pore talingamiu tu, ba gamu oqoro tu tavonga? Gamuke roqu vakoititia tu gamu za na veveina

¹⁹ totonai qa kipakiparia ara ka lima bereti ko qa iadi ari ka lima vuro tinoni? Ka viza za na topa gamu vapugeledi na kipakipa bereti kole joladi? >> za gudi.

Nari za qari paranga ria, <<Ka manogori,>> qari gua.

²⁰ Nari za paranga i Jisu, <<Goto tonai qa kipakiparia ka vitu bereti ko qa iadi ka made vuro tinoni ara, za ka viza topa za gamu vapugeledi na kipakipa bereti kole joladi?>> za gudi.

Nari za qari oe lao tu ria, <<Ka vitu,>> qari guni.

²¹ <<Ba ae za vei? Gamu korapa oqoro tu gilagilai gamu za?>> za gua i Jisu.

I Jisu za Salania na Tinoni Nake Batabatana

* **8:15** Na veveina na **Vavakovuruni Palava** za guni i Jisu za na varisori beto na varigitanai tadiria na Parese beto ti Herodi.

²² Ego qari lame kamu pa Betiseda ari Jisu beto ria nana sepele. Ko ketakoi za qari toka lameni ria na tinoni pana tana za maka tinoni nake bata-batana, beto qari tepa vitivitigia ko mi vaoponi na limana qari gua.

²³ Nari za aru tekua i Jisu za na limana na tinoni zake batabata ani ko za toka votuni pa peguruna na guguzu. Ketakoi tu za lao odolo taria aza za na matana beto za vaoponi na limana beto za nanazia, ari za guni vei, <<Ae za vei, qu boka batia tu kaki zakazava?>> za guni.

²⁴ Nari za enga za na tinoni ani, beto za paranga, <<Qa batiria tugu ria na tinoni, ba qari vei gu na suvege qari korapa rereregedia,>> za gua aza.

²⁵ Beto za vaopo sogani mule na limana i Jisu za kori matana na tinoni ani. Nari za dogoro dodola beto za leana ligunana za na nana dogoro, ko za dogoro vakabekabere betoria za doru zakazava.

²⁶ Beto za garunu vakenia pa nana guguzu i Jisu aza, ari za guni vei, <<Muneke lao oqa votu pa guguzu pa Betiseda,>> za guni.

*I Pita za Ule Votuni na Veveina i Jisu
(Matiu 16.13-20; Luke 9.18-21)*

²⁷ Ego za taloi keni i Jisu beto ria nana sepele ko qari lao vei pa guguguzu pa Sizaria Pilipae. Tonai qari korapa rerege lao pa zona azae za nanazaria i Jisu ria nana sepele, ari za gudi vei, <<I ze i qari guniziu ara ria na tinoni?>> za gudi.

²⁸ Nari za ari qari gua vei ria, <<I Jone Paputaiso ao qari gua ria kaki. Goto kaki za i Elaija ao qari gua. Goto ria kaki mutu za maka ria na tinoni

korokorotai pa moa ao qari gunigo,>> qari gua ria na sepele.

²⁹ Beto za nanazaria mule aza ria, <<Goto gamu i zeï gamuguniziu ara?>> za gudi.

Nari za oe lao tana i Pita, ari za guni vei, <<Ao tugu za na Karisito,>>[†] za guni.

³⁰ Beto za naquria i Jisu ria ko marike vavakatononi tana maka goto tinoni za na veveina aza za gudi.

I Jisu za Vavakatononi nana Uke

(Matiu 16.21-28; Luke 9.22-27)

³¹ Ego ko za podalai varivagigalaini tadiria i Jisu za na veveina na Tuna na Tinoni mina gozororia zoku vitigi beto mari kilu paleni ria na tiolata matamata, na kuta iama beto ria qari varivagigalaini na Vavanau ko mina tavauke aza, ba pa liguna kue rane za mina turu mule sogapa uke aza za gua.

³² Ko za poja lodalodakia i Jisu tadiria za vei aza. Nari za teku kaleni i Pita i Jisu ko za podalai tokea.

³³ Nari za balinga i Jisu ko za dogoro lao ria kaki nana sepele beto za tokea i Pita, ari za guni vei, <<Mu lao pa liguqu Setani! Ao quke korapa roquroqua na nyorogua tana Tamaza ao, goto tana tinoni gu,>> za guni.

³⁴ Beto za kuku varikamudi i Jisu ria na minete tinoni beto ria nana sepele ko ari za gudi vei, <<Na tinoni za nyorogua tutiziu ara za mi roqu muma paleni nana toa makana, beto mi pogoza za nana korosi ko mi tutiziu ara.

[†] **8:29** Na paranga <<Mesaea>> beto na <<Karisito>> za maka muqizina gu na ginuadi. Na ginuadi za <<Na tinoni tamijatana tana Tamaza>>.

³⁵ Ura na tinoni za nyorogua kopu vasareni nana toa makana za pala mina saivia tugu za nana toa. Goto na tinoni zake rabekeni nana toa pa tutiqu ara beto pa vagavaqatani na nongoro leana taqu za mina aloa za nana toa.

³⁶ Na za mina boka vagavoria na tinoni vei bi gona pale aza za nana toa ko bi izongia na kasia guguzu doruna? Bi mijatu!

³⁷ Ko na za mina roitini aza ko mina boka alo muleni za nana toa? Bi mijatu!

³⁸ Na tinoni za keaniziu ara beto na qua paranga pa zazae tinoni ikikerena beto na selana ani, nari za na Tuna na Tinoni ba mina keani tugu aza tonai mina lame tavitiria ria na mateana tabuna pa neqi lavata tana Tamaza na Tamana aza,>> za gua i Jisu.

9

¹ Beto ari za gudi vei mule i Jisu ria, <<Ma poja zozotodigamu ara gamu: kaki gamu qari korapa turu ari za marike tori uke tu tingana'i mari batia na binangara tana Tamaza mina lame tavitia na neqi,>> za gua aza.

Za Soga za na Tinina i Jisu (Matiu 17.1-13; Luke 9.28-36)

² Ego za jola ka vonomo rane, azae za tekuria i Jisu ari Pita i Jekopi beto i Jone ko za toka zaedi pa maka kubo ululuna ko qari suvere makadi ketakoi. Ko pa moedi ria ketakoi za soga za na tinina i Jisu.

³ Na nana poko za keka kilakilanga joladi doru zakazava qari vakeka veidi ria na tinoni pa pezo.

⁴ Beto qari bola votu kamuria za ari Elaija i Mosese ko qari kole paraparangia i Jisu.

⁵ Ko totonai za paranga lao ti Jisu i Pita, ari za guni vei, <<Rabi, za leana jola za gami korapa pani gami! Ko mami roitini tu ropi kue aqaqo, maka tamu, maka ti Mosese, beto maka ti Elaija, uve?>> za gua aza.

⁶ Ura qari matagutu vitivitigi ari kue ko zake gilagilai na za za pojai i Pita.

⁷ Beto za bola amuria maka lei beto totonai qari nongoria za maka mamalaingi koko veina pa korapa lei, ari za gua vei, <<Ani za na tuqu, aza qa roquroqu vitivitigia ara. Mu nongoria aza!>> za gua.

⁸ Nari qari siboro ria ko qari dogoro varilivutai ba kepore mule za maka tinoni bari batia, goto makana gu i Jisu za korapa suvere tavitiria.

⁹ Ko tonai qari loia na kubo ko qari korapa oqa votu goregoredia, azae za naquria i Jisu ari kue sepele ko marike vavakatoni aza vei qari batia, tinganai mina turu mule mae tu pa uke za na Tuna na Tinoni za gudi.

¹⁰ Ko qari kole kopuni gu makadi ria za ani, ba qari kole varigua makadi za na za beka na ginuana za na turu mule pa uke za guni aza qari gua.

¹¹ Beto qari nanazia aza, ari qari guni vei, <<Ae za vei ko qari pojai ria qari varivagigalaini na Vavanau za i Elaija mae tu za mina lame momoe?>> qari gua.

¹² Nari za oe laoria i Jisu ria, ari za gudi vei, <<Zozoto tugu i Elaija za mina lame momoe tu ko mina vatana vatuvizi liguria ria doru zakazava.

Ba ae za vei ko za pojai tu na Kutikuti Tabuna za mina gozororia zoku vitigi beto mina tadogoro vakepore za na Tuna na Tinoni?

¹³ Ba ara ma pojadigamu, za tori lame tu i Elaija ba qari tutini dia roquroqu vei qari nyoroguani ria aza, vei tugu za tori pojai tu na Kutikuti Tabuna,>> za gua aza.

*I Jisu za Salania maka Koburu Marene za kolea na Tomete Ikikerena
(Matiu 17.14-21; Luke 9.37-43a)*

¹⁴ Ego tonai qari mule gore kamu pana tadiria nana sepele ari Jisu beto ari kue sepele za tokaria, za qari batia za maka minete tinoni lavata korapa suvere ketakoi beto ria qari varivagigalaini na Vavanau za qari korapa varigua lao tadiria na sepele.

¹⁵ Aza tugu qari batia i Jisu ria doru tinoni, za qari gabara beto qari abutu lao gozogozo qer-aqerani aza.

¹⁶ Beto za nanazaria i Jisu ria nana sepele, ari za gua vei, <<Na za gamu kole variguani gamu pana tadiria?>> za gua aza.

¹⁷ Nari za paranga za maka tinoni pa varikamu tinoni aza, ari za gua vei, <<Tinoni varivagigalai, na tuqu marene ara za qa toka lameni tamu, ura za kolea na ongu ikikerena ko zake boka paranga.

¹⁸ Pae tu mina korapa aza ba tonai mina vakamuni nari za iruni tu pa pezo ko za dadao tu na ngujuna, za garata beto za getozo beto nana tu na tinina. Ko qa teparia ara ria na mua sepele ko mari iju votu paleni za na ongu ikikerena qa gudi, ba qarike bokai tu,>> za gua aza.

¹⁹ Nari za oe laoria i Jisu ria, ari za gudi vei, <<Gamu na zazae tinoni koviria za kepore zozoto na miu rangerange! Ae tu koi vei zovaina vei za mana kole suvere tavitigamu ara za gamu! Ae tu koi vei zovaina vei za mana kole tapatianadi gamu ara za gamu? Mu toka lameni taqu za na koburu aza,>> za gua.

²⁰ Ko qari toka laoni tana za na koburu marene aza. Ko aza tugu za dogoro lao za na ongu ikikerena ani ko za batia i Jisu, nari za sasuria za na koburu marene, ko za valotua ko za titolo tabokibokili tu pa pezo, beto za dadao tu na ngujuna.

²¹ Beto za nanazia i Jisu za na tamana na koburu, ari za guni vei, <<Ae totozo za podalai veini aza zara?>> za gua.

Nari za oe lao za na tamana, <<Za podalaini na melaluna tu.

²² Ko kubo totozo za gona laoni tu pa iku beto pa kolo ko mi vaukea za gua. Ko vei bu boka ao nari za mu roquroqugami ko mu tokadigami,>> za gua aza.

²³ Nari za oe lao i Jisu, ari za guni vei, <<Vei bu boka qu gua tu ao! Doru zakazava za bokai gu na tinoni za vazozoto,>> za gua aza.

²⁴ Aza tugu za gua vei zara i Jisu nari za velavela votu za na tamana na koburu ani, ari za gua vei, <<Qa vazozoto gu ara, mu tokaniziu ketakoi zake neqi na qua vinazozoto!>> za gua aza.

²⁵ Ego ko tonai za batiria i Jisu qari abutu varikamu lame ria na minete tinoni, azae za tokea aza za na ongu ikikerena, ari za guni vei, <<Ao na ongu kikiqilimu na pokapokamu qa parangaigo ara ao ko mu votu keni tana koburu marene ani

beto ko munake kamu kole sogá pana tana,>> za gua aza.

²⁶ Nari za kuku uui za na ongu ikikerena ko za raja vanegeneqeria za na koburu marene ani beto za votu taloi pana tana. Ko za dogoro vei na tinoni ukena za na koburu marene ani. Ko ria zoku tinoni za qari paranga vei ari, <<Koi, za tori uke tu zana,>> qari gua.

²⁷ Ba za arua i Jisu za na limana na koburu ko za bako vatatakolea nari za turunana za na koburu.

²⁸ Ego ko totonai za luge pa leo ruma i Jisu, za qari peki nanaza golomia ria nana sepele aza, ari qari guni vei, <<Ae za vei ko gamike boka tu iju paleni gami za na ongu ikikerena?>> qari gua ria.

²⁹ Nari za oe lao i Jisu, ari za gua vei, <<Na zakazava vevei zara za zake taroiti goboro goto pa varavara gu beto za boka taiju votu,>> za gua i Jisu.

*Za Poja Sogai i Jisu za na Veveina nana Uke
(Matiu 17.22-23; Luke 9.43b-45)*

³⁰ Ego ko za taloi ketakoi i Jisu beto ria nana sepele ko qari jola vei tu pa Qalili, ura zake ny-oroguani i Jisu za bari gilagilai ria na tinoni za ketakoi za suvere aza za gua.

³¹ Ko za kole vagigalairia aza ria nana sepele, ari za gudi vei, <<Na Tuna na Tinoni za pala mina tavalao pana limadi ria na tinoni ko mari vaukea, ba pana liguna gu kue rane mina tavauke za pala mina turu mule aza,>> za gudi.

³² Qari rurani ria za na ginuana na paranga ani, ba qari pangagadia ko qarike tumani nanazia ria aza.

*I Zei za na Lavatana beto na Poreveveina Jola?
(Matiu 18.1-5; Luke 9.46-48)*

³³ Ego tonai qari kamu pa Kepaniami ko qari luge pa ruma nari za nanazaria i Jisu ria nana sepele, ari za gudi vei, <<Na za gamu kole variperani paranga gamu pa zona lamena?>> za gua aza.

³⁴ Ba qari okoto ke vagala beto ria, ura pa zona lamena za qari kole variperani paranga ria za na veveina: <<I ze i za na poreveveina jola?>> qari gua.

³⁵ Nari za nyumu ko za kuku varikamudi i Jisu ari ka manogori nana sepele beto ari za gudi vei, <<Na tinoni za nyorogua tavaululu za mi kole vapekai tadiria doru ko mi nabuludi ria doru,>> za gua.

³⁶ Beto za aru vakatapia aza za maka koburu pekina ko za vaturua pa moedi ria doru, beto za ovulu vakatapia beto ari za gudi vei,

³⁷ <<Na tinoni za vakamu valeania pana izon-goqu ara za maka koburu peki vevei ani, za vakamu valeanaziu tugu ara. Ko aza na tinoni za vakamu valeanaziu ara, za nake ara gu makaqu za vakamuziu na tinoni aza, goto aza tugu vei za garunuziu ara,>> za gua i Jisu.

*Aza Zake Kanagita za Tokadigita
(Luke 9.49-50)*

³⁸ Ego za paranga lao tana i Jone, ari za gua vei, <<Tinoni varivagigalai, gami batia gami za maka tinoni za ijiju pale tomete ikikeredi pa izongomu ao ko gami vanogotia, ura nake somanana tadigita aza,>> za gua i Jone.

³⁹ Ba za paranga i Jisu, <<Muke vanogotia! Ura kepore mule za maka tinoni za roitini maka roiti

varivagabarana pa izongoqu ara mina boka poja vikevikereziu ara pa liguna.

⁴⁰ Ura na tinoni zake kanagita za kole vei tadigita aza.

⁴¹ Ma poja zozotodigamu ara gamu: na tinoni za vadigamu maka kapa pie pa izongoqu ara ura za gilagilai aza za gamu na tinoni tana Karisito, nari na tinoni aza za mina tekua tugu za nana pinia,>> za gua i Jisu.

*Na Toketoke za Vaselagita
(Matiu 18.6-9; Luke 17.1-2)*

⁴² <<Na tinoni za vagabala pirua maka koburu peki za rangeziu ara za leana jola za bi piluni maka patu doa lavata na ruana ko bi lupi pale pa kolo.

⁴³ Beto vei bi vatatupego ko bi varoitinigo na sela za maka kale limamu, za mu lomoto vaqopu pale! Ura za leleana jola za na qopuqopumu gu ao ba bu tekua za na toa jola. Aza za leana jolani vei bu izongo betoria kori limamu ko bari tagona lao beto pa heli na iku zake tailili vaukena.*

⁴⁵ Beto vei bi vatatupego ko bi varoitinigo na sela za maka kale nenemu za mu lomoto vaqopu pale gu! Ura za leana jola za na qopuqopumu gu ao ba bu tekua za na toa jola. Aza za leana jolani

* **9:43** Na pikata 44, 46 ari za qari kepore pa doru kutikuti kolekoledi, goto qari takuti tutini gu na pikata 48: <<Ketako i qari kole na ulozo qarike boka uke ko mari ganiria, beto ko na iku vuruvurunguna zake boka tailili vauke.>>

vei bu izongo betoria kori kale nenemu ko bari tagona lao beto pa heli.[†]

⁴⁷ Beto vei bi vatatupego ko bi varoitinigo na sela za maka kale matamu, za mu lobiti pale gu! Ura za leleana jola za bi maka matamu gu bu luge pa binangara tana Tamaza. Aza za leleana jolani vei bu izongo betoria za kori matamu ko bari tagona lao beto pa heli,

⁴⁸ ketakoi qari kole na ulozo qarike boka uke beto ko na iku vuruvurunguna zake boka tailili vauke.

⁴⁹ Ura doru tinoni za mari tavalioso pa iku, maka moqaza podeke vei na vavavui za tavalioso pa solo.

⁵⁰ Na leleana za na solo. Ba vei mina maragutu za na lingilingina, za ae mule muna roiti vei beto muna boka valingilingi sogai? Mu izongia na solo pa miu toa ko mu makarai suvere varibaere valeana,>> za gua i Jisu.

10

Na Nanazana na Veveina na Variloi Pale (Matiu 19.1-12; Luke 16.18)

¹ Ego za taloi ketakoi i Jisu ko za gore vei pa guguguzu pa Jiudia beto pa maka kalena pa pie Jo-dani. Ko na minete tinoni mule za qari varikamu

[†] 9:45 Na paranga za tapeluku <<heli>> pani beto vei tugu pa pikata 43, 47, za pa paranga Qiriki na <<Qehena>>. Pa Qehena za na izongona na lolomo pa peguruna pa Jerusalema, ketakoi qari gonagona pale nyanyao na ikika beto qari vatoani iku na rane na bongi ko na iku za toa laonana gu doru totozo. Pa Vinaego Koregana za pa heli na ia qari lao ria qari gozoria na vinakilasa tana Tamaza

lame pana tana ko aza za varivagigalai vei tugu za tori manogai roroitidi tu doru totozo.

² Ego ko ria kaki Parese za qari nyorogua vagonai i Jisu ko qari lame nanazia, ari qari guni vei, <<Ae vei, na tavamalumuna tugu pana Vavanau za na tiolata marene za mina boka loi pale za na maqotana?>> qari gua.

³ Nari za oe laoria i Jisu ria, ari za gudi vei, <<Na za za garunudigamu i Mosese gamu?>> za gudi.

⁴ Nari za ari qari gua vei, <<I Mosese za vama-lumia za na tiolata marene mina boka kutia maka pepa variloi beto mina boka vakeni paleni za na maqotana za gua,>> qari guni.

⁵ Ba za parangaria i Jisu ria, ari za gudi vei, <<Ura koko vei tu za duviduvili na roqumiu gamu vei gu zara azae za kuti vadigamu i Mosese za na garunu aza.

⁶ Goto pa podapodalaina na vinapodaka za na Tamaza za roiti vamarenia beto za varekoa za na tinoni.

⁷ Ko za vei aza za na marene za mina loiria na tamana beto na tinana, ko mina kole maka tana maqotana.

⁸ Ko ari kori za mari maka tinoni gu. Ko qarike pikataori goto qari maka gu ari kori.

⁹ Ko aza za tori varipuku taridi tu na Tamaza, za na tinoni mike varipikataidi,>> za gua i Jisu.

¹⁰ Ko tonai qari mule pa ruma za qari nanazani mule ria na sepele za na ginugua ani.

¹¹ Nari za parangaria i Jisu ria, <<Na marene za loi pale na maqotana ko za elava sogai maka reko gotona mule za barabarata tugu aza.

¹² Ko na reko ba vei bi loi pale na marenena ko bi elava sogai maka goto marene mule za barabarata mutugu za na reko aza,>> za gua aza.

*I Jisu za Manadi ria na Koburu Pekipekidi
(Matiu 19.13-15; Luke 18.15-17)*

¹³ Ego qari toka kamudi ria kaki tinoni ti Jisu ria na koburu ko mi vaopodi na limana aza qari gua, ba qari vatokedi ria na sepele.

¹⁴ Totonai za batiria i Jisu qari roiti vei zara za tagigiri ko ari za gudi vei, <<Mu vamalumuria ria na koburu ko mari lame pana taqu. Muke suquturia, ura tadiria tugu veveidi ari za na binangara tana Tamaza.

¹⁵ Ma poja zozotodigamu ara gamu: na tinoni zake vei maka koburu peki pa tekuna na binangara tana Tamaza, za minake luge lao tugu aza,>> za gua aza.

¹⁶ Beto za aru vakatapia aza ria na koburu ko za vaopodi na limana ko za manadi.

*Na Tinoni Izizongo
(Matiu 19.16-30; Luke 18.18-30)*

¹⁷ Ego tonai za taloi keni ko za korapa lalaonana pa zona i Jisu, azae za abutu lame nyumu sori tungutunguna pa moena i Jisu za maka tinoni, ko za nanazia, ari za gua vei, <<Tinoni varivagigalai leleamu, na za za mana roitini ara beto mana teku izongia ara na toa jola?>> za gua aza.

¹⁸ Nari ari za guni vei i Jisu aza, <<Ae za vei ko qu giganiziu tu na leleagu ara ao? Kepore za maka bi leleana, goto makana gu na Tamaza.

¹⁹ Qu gilagilariamua ao ria na vavanau: <Muke varivai, muke barabarata, muke ikiko, muke jutu

sekeseke, muke teku izizongo pa sekeseke, mu pangagadi na tinamu na tamamu,>' qari gua,>> za gua aza.

²⁰ Nari ari za gua vei za na tinoni ani, <<Tinoni varivagigalai, doru garunu vevei ria za toto vei na pekiqu tu qa podalai tutiria ara za ria,>> za gua.

²¹ Tonai za dogoro taria beto za roquroqua i Jisu aza, ko ari za guni vei, <<Maka zakazava gu za oqoro okotonigo ao. Mu lao ko mu vavaidi ria doru zakazava qu izongoria, ko mu iadi ria na tinoni golabadi ko mi kole na mua izizongo pa noka. Beto za mu lame tutiziu ara,>> za gua aza.

²² Tonai za paranga vei zara i Jisu nari za titigore aza, beto za tabekele ko za pogoza kenini aza za na bulo takulangana, ura na tinoni izizongo vitivitigi aza.

²³ Beto za dogoro varilivutai i Jisu beto ari za gudi vei ria nana sepele, <<Za tapata vitivitigi ko mari lugea ria na tinoni izizongo za na binangara tana Tamaza,>> za gua aza.

²⁴ Nari qari gabarani ria nana sepele za na paranga tana. Ba za paranga sogalaoria mule i Jisu ria, <<Boko tuqu, za tapata jola na lugena za na binangara tana Tamaza!

²⁵ Na manugu tapatana jola za na kameli mina sulingi lugea na lobogona na nila, ba za tapata jolani mutu aza za na tinoni izizongo mina lugea za na binangara tana Tamaza,>> za gua i Jisu.

²⁶ Ko tonai za qari gabara vitivitigi ria na sepele ko qari okoto varivarinanaza lao lame, ari qari gua vei, <<Ko mina vei za i zei gu za mina taalo?>> qari gua.

²⁷ Nari za dogoro laoria i Jisu ria beto ari za gua vei, <<Tana tinoni za tapata jola ani, ba tana Tamaza zake tapata. Ura kepore maka zakazava za tapatia na Tamaza,>> za gua aza.

²⁸ Beto za paranga i Pita, ari za gua vei, <<Dogoro! Gami za gami tori loi vakole paledi tu za doru zakazava ko gami korapa tutigomami ao,>> za guni.

²⁹ Nari za paranga i Jisu, ari za gua vei, <<Ma poja zozotodigamu ara gamu: na tinoni za loiria nana ruma, na luluna marene na luluna reko, na tamana na tinana, na tuna babi na kobu pezo, pa ginuaqu ara beto na nongoro leana,

³⁰ za aza za mina tamo vazoku vani na Tamaza koviria. Ko pala mina izongoria zoku gogoto jola ruma, beto mina zoku gogoto luluna marene na luluna reko, na tinana, na tuna, na pezo, beto mina tangangangulu tugu vei aza. Beto pa totozo za korapa lame za mina izongia na toa jola za na tinoni aza.

³¹ Ko ria na zoku qari momoe za mari na liguligu, beto ria na zoku qari liguligu za mari momoe,>> za gua aza.

*Na Vinaue Totozo za Pojai i Jisu nana Uke
(Matiu 20.17-19; Luke 18.31-34)*

³² Ego za tutia i Jisu beto ko ria nana sepele za na zona zaena pa Jerusalema ko i Jisu za momoedi. Ria na sepele qari gabara vitivitigini aza beto ko ria na tinoni qari tuti liguria ba qari matagutudia tugu. Ko za toka kaledi mule i Jisu ari ka manogori sepele ko za podalai pojadi ria na zakazava mina gozororia aza ketakoi,

³³ ari za gudi vei, <<Mu vainongoro. Taqe korapa rerege zae pa Jerusalema za gita. Ketakoi za na Tuna na Tinoni za pala mina tavalao pa limadi ria na kuta iama beto ria qari varivagigalaini na Vavanau. Pala mina tajutu ko mina tavauke beto pala mari valaoa tadiria na tinoni karovodi aza

³⁴ ko mari vavaledeni, mari tue taria beto mari piqolia ko mari vaukea aza, beto mina jola gu kue rane za mina turu mule aza,>> za gua i Jisu.

*Na Tepa tadi ari Jekopi i Jone
(Matiu 20.20-28)*

³⁵ Ego qari lame ti Jisu ari Jekopi beto ko i Jone kori tuna marene i Jebeti, ko ari qari guni vei, <<Tinoni varivagigalai, gami nyoroguani ko na manugu babi tepanigo gami kori za bu roiti vadigami ao,>> qari guni.

³⁶ Nari ari za gua vei i Jisu, <<Na za gamu nyoroguani gamu kori ko ba roiti vadigamu ara gamuguni?>> za gudi.

³⁷ Nari qari oe lao ari kori, ari qari gua vei, <<Dai, mu vamalumugami gu ko tonai muna nyumua ao za na mua nyumunyumuna bangara pa mua binangara lavata, za maka gami kori mi nyumu keta pa kale matuamu goto maka keta pa kale merimu,>> qari guni.

³⁸ Nari ari za gudi vei Jisu ari kori, <<Gamuke gilagilai gamu kori za na manugu gamu korapa tepai. Ae vei, muna boka lugeria tu gamu kori za na vitigi mana gozororia ara? Muna boka tapaputaisoni gamu kori za na paputaiso vitigi veveina mana gozororia ara?>> za gua aza.

³⁹ Nari ari qari gua vei ari kori, <<E, mami boka gu,>> qari gua.

Nari ari za gudi vei i Jisu ari kori, <<E, na vitigi mana lugeria ara za muna gozororia tugu gamu kori, beto ko muna tapaputaisoni gu gamu kori za aza mana tapaputaisoni ara.

⁴⁰ Ba nake ara mana mijatia za i ze i za mina nyumu pa kale matuaqu beto pa kale meriqu. Goto na Tamaza tu mina vadi ria za tori vatana vadi tu za kori nyumunyumudi ari,>> za gua i Jisu.

⁴¹ Ego tonai qari nongoria ari ka manogaputa sepele za vei zara, za qari tagigiri vikevikeredi ari Jekopi i Jone.

⁴² Nari za kuku varikamudi i Jisu ria nana sepele, ko ari za gudi vei, <<Gamu gilagilaimiu gamu za ria qari tadogoro vei na bangaradi ria na tinoni karovodi za qari lalae betodi gu za na toa tadiria na dia tinoni, beto ria na tinoni za koleria na neqi za qari kole kuta uanadi za ria na tinoni pa kauraidi.

⁴³ Ba gamu za munake roiti vei zara. Goto na tinoni za nyoroguani ko mina tinoni poreveveina za mina kole nabulu betodigamu tu za gamu doru.

⁴⁴ Beto gamu za na tinoni za nyorogua moedigamu za aza za mi pinauzu tadigamu doru tu aza.

⁴⁵ Ura na Tuna na Tinoni za zake lame ko mi porenana nabulu za gua, goto za nabulu tugu beto za vani tu nana toa ko za pajuku aloria ria na kubo tinoni,>> za gua aza.

*I Jisu za Vabatabatai na Matana i Batimiiasi
(Matiu 20.29-34; Luke 18.35-43)*

⁴⁶ Ego qari gore kamu pa Jeriko ria. Ko tonai mi taloi pa Jeriko za gua i Jisu beto ria nana sepele beto ko na minete lavata, za maka tinoni zake batabata na izongona i Batimiasi, na tuna marene i Timiasi, za korapa nyumu tepatepa poata pa keketai zona.

⁴⁷ Ko totonai za nongoroni aza i Jisu pa Nazareti za korapa rerege jola qari gua azae za podalai kuku votu, ari za gua vei, <<Jisu na Tuna i Devita! Mu roquroqu tokaniziu!>> za gua.

⁴⁸ Nari ria zoku tinoni qari tokea ko mi nogoto qari guni. Ba totonai za vaiolo zaea mutu za nana kukuku, ari za gua vei, <<Jisu na Tuna i Devita! Mu roquroqu tokaniziu!>> za gua.

⁴⁹ Nari za turu vanogoto i Jisu ko ari za gua vei, <<Mu kuku valamea,>> za gua.

Ko qari kukua za na tinoni zake batabata ani, ari qari guni vei, <<Mu varene! Mu turu! Aza za korapa kukugo,>> qari guni.

⁵⁰ Nari za teku vagore paleni za na poko za udeni, za soqolo turu ko za lame ti Jisu.

⁵¹ Nari za paranga laoa i Jisu aza, ari za guni vei, <<Na za qu nyoroguani ao ko mana tokanigo ara?>> za guni.

Nari ari za gua vei za na tinoni zake batabata ani, <<Rabi, ara qa nyoroguani ko ba batabata sog a qua,>> za guni.

⁵² Nari ari za guni vei i Jisu aza, <<Mu lao, na mua rangerange za tori salanigo tu ao,>> za guni. Pa totozo tugu aza za boka dogodogoro sog aza ko za somana tutianana i Jisu pa zona.

11

Na Luge ti Jisu pa Jerusalema

(Matiu 21.1-11; Luke 19.28-40; Jone 12.12-19)

¹ Totonai qari tata pa Jerusalema ria ko qari kamu pa Betipezi beto pa Betani pa Kubo pa Olive, za garunu lao momoedi i Jisu ari kori nana sepele,

² ari za gudi vei, <<Mu lao pa guguzu maka karovona pa moemiu nari. Ko aza tugu muna bola lao za pala muna batia za maka dongiki koregana na tapiko vaturu kolena aza oqoro zaea tugu maka tinoni aza. Mu ruvatia aza ko muna toka lameni.

³ Vei mari nanazagamu kaki tinoni, <Ae za vei gamu korapa tu roiti vei zara?> mari gudigamu, za ari muna oe veidi, <Na Bangara za nyoroguani mae beto nake zovaina mina vamule lamea za gua,> muna gudi,>> za gua i Jisu.

⁴ Ego ko qari taloi lao ari kori ko qari batia za na dongiki koregana na tapiko vaturu kolena pa peguruna na atakamana pa keketai zona, ko qari lao ruvatia.

⁵ Nari za qari paranga ria kaki tinoni qari suvere tata ketakoi, ari qari gua vei, <<Na za gamu korapa roitini? Ae za vei ko gamu korapa tu ruvatia na dongiki zana?>> qari gua.

⁶ Nari za qari pojai ari kori za aza vei za poja veidi i Jisu. Nari za qari vamalumu vadi.

⁷ Ko qari toka vakamuni ti Jisu, ko qari lovaza vakeni na poko za na pokotona na dongiki, beto za zae i Jisu.

⁸ Zoku jola ria na tinoni qari lovazaria pa zona za na dia poko, goto ria kaki qari kaele teku equru suvege ko qari lovazadi pa zona.

⁹ Beto za ria na tinoni qari rerege momoe lao
beto qari tuti pa liguligu za qari kukuku,
<<Aroia!

Za tamana aza za lame
pa izongona na Bangara!

¹⁰ Za tamana za na binangara
tana tamada i Devita.

Aroia pa nulu vavagalo,>> qari gua.

¹¹ Ego ko za kamu pa Jerusalema aza ko za lao
luge pa kakabarena na zelepade. Ko za kole do-
goro varilivutaidi aza za doru zakazava ketakoi,
ba za tori gore tu za na veluvelu ko za votu lao-
nana pa Betani aza beto ari ka manogori nana
sepele.

I Jisu za Leveni na Suvege Piqi
(Matiu 21.18-19)

¹² Ego ko za rane na kota qari taloi koko lame vei
pa Betani, za vaia na burana i Jisu.

¹³ Tonai tu za korapa lamelamenana pa zona
azae za batia za maka suvege piqi za mota jola
na equruna, ko za lao dogoria palu kolenana na
vuana za gua. Ba tonai za lao kamua za kepore za
maka vuana bi batia goto na galegale equruna gu
ura za ogoro kamua nana totozo vua.

¹⁴ Nari ari za guni i Jisu za na suvege piqi aza,
<<Kepore tugu maka tinoni mi gania na vuamu
ao!>> za guni aza.

Ko qari nongoriadia tugu ria nana sepele za na
parangana i Jisu.

I Jisu za lao pa Kakabarena na Zelepade
(Matiu 21.12-17; Luke 19.45-48; Jone 2.13-22)

¹⁵ Ego tonai qari kamu pa Jerusalema nari za luge lao pa kakabarena na zelepade i Jisu ko za podalai adu votuvotudi ria qari korapa vavai beto ria qari vavaidi na zakazava pa kakabarena na zelepade, beto za peluku vaopo paledi aza ria na tevolo tadiria qari sogasoga poata karovodi beto ria na nyumunyumudi tadiria na tinoni qari kole vavaidi na kuru vavavuidi

¹⁶ beto za suquturia ko kepore maka tinoni bi pogoza varikarovaini maka za pa kori uquna na kakabarena na zelepade.

¹⁷ Beto za kole varivagigalai, ari za gudi vei, <<Gamuke gilagilai tu gamu za aza vei za pojai na Tamaza za takuti pa Kutikuti Tabuna?

<Na ruma taqu za mina tavaizongo
na ruma varavarana

tadiria doru puku tinoni,> za gua!

Ba gamu gamu roiti veini tu na bevi ovovona tadiria na tinoni raja ikikodi,>> za gudi.

¹⁸ Ko tonai qari nongoroni ria na kuta iama beto ria qari varivagigalaini na Vavanau za vei zara i Jisu, za qari podalai nyaqonyaqa zona golomona ko mari vaukea aza qari gua. Ba qari matagutuni aza, ura doruna na tinoni za qari gabarani za nana varivagigalai.

¹⁹ Ego totonai za gore na veluvelu nari za qari votu lao pa peguruna na guguzu i Jisu beto ko ria nana sepele.

*Na Lesonina na Suvege Piqi
(Matiu 21.20-22)*

²⁰ Ego totonai qari rerege jola na volavolaza za qari batia ria za na suvege piqi za tori malei uke tu, za podalai tu pa batuna ko za gore tu kamu pa bagerena.

²¹ Nari za roquroqu kamua i Pita za na veveina na suvege piqi ani ko ari za guni vei i Jisu, <<Rabi, dogoro! Na suvege piqi qu leveni ao za tori ukenana tu!>> za gua aza.

²² Nari za paranga laoria i Jisu ria, ari za gudi vei, <<Mu rangea na Tamaza.

²³ Ma poja zozotodigamu ara gamu: na tinoni za paranga laoa za na kubo ani, <Mu tajopu ko mu gona laonigo makamu pa ivere,> za gua, beto zake orirabeke pa bulona goto za vazozotoa gu za aza vei za pojai za mina gore votu tugu za gua aza, nari za pala mina gore votu vei tugu za pojai aza.

²⁴ Ko za vei aza za ma pojadigamu: doru zakazava gamu varavara ko gamu tepai, za mu vazozoto za gamu tori tekua tu, beto za pala muna izongia tugu ao aza.

²⁵ Ko totonai muna turu varavara za mu taleozoni za na sela gamu puku tutini na goto tinoni, ko na Tamamiu pa noka ba mi taleozodigamu na miu sela za gamu,>>* za gua i Jisu.

Na Nanazana na Veveina na Neqi ti Jisu

(Matiu 21.23-27; Luke 20.1-8)

²⁷ Ego za kamu soja mule pa Jerusalema i Jisu beto ria nana sepele. Ko totonai za korapa rerege pa kakabarena na zelepade i Jisu, za qari

* **11:25** Na pikata 26 za zake kole pa doru kutikuti kolekoledi. Ari za gua vei za na pikata 26 aza: <<Goto vei munake taleozodi, nari za na Tamamiu pa noka ba minake taleozodi tugu ria na miu sela.>>

varikamu lao tana ria na kuta iama beto ria qari varivagigalaini na Vavanau beto ria na tiolata matamata.

²⁸ Ko qari nananazia aza, ari qari gua vei, <<Ae neqi veveina za qu izongia ao ko qu roitidi na roiti veveidi zara? I zeï za vanigo na neqi ko qu roitidi za ari?>> qari guni.

²⁹ Nari ari za gudi vei i Jisu ria, <<Ego ara ba ma nanazadigamu mae maka nanaza ropi za gamu. Ko vei muna oeziu gamu za pala mana ule vadigamu ara za pana neqi ti zeï qa roitidi ara ria na roiti ari.

³⁰ Pae za koko lame vei za na neqi za izongia i Jone ko za paputaïso? Za lame vei tana Tamaza pa noka, ba na koko lame veina tadiria na tinoni gu? Mu oeziu moko,>> za gua aza.

³¹ Nari qari kole varigua makadi, ari qari gua vei, <<Vei tana Tamaza pa noka tana gua gita nari za pala ari mina gua vei, <Ba ae za vei ko gamuke vazozotoa tu gamu i Jone,> pala mina gudigita.

³² Goto lao vei tana paranga za gita <Na lame veina tadiria na tinoni gu,> tana gua, za variva-matagutu za,>> qari gua. (Qari matagutudi ria na tinoni, ura doru tinoni za qari rovea i Jone zozoto za maka tinoni korokorotai qari gua).

³³ Ko ari gu qari oe veini i Jisu, <<Dai, gamike gilagilai gami za!>> qari gua.

Nari ari za gudi vei i Jisu ria, <<Ego, ko vei za ara ba manake ule vadigamu tugu za pae qa teku neqi beto qa roitidi ara ria na zakazava ari,>> za gudi.

12

Na Vavakato Vavapadadi ria na Tinoni Roiti pa

*Inuma Qurepi**(Matu 21.33-46; Luke 20.9-19)*

¹ Ego za podalai vavakato pa vavakato vava-pada tadiria i Jisu, ari za gua vei, <<Kolenana za maka tinoni za roitini maka inuma qurepi beto za bara varilivutaini. Za ruri kori vaoqili val-olua aza za maka patu ketakoi mina tamuja teku za na kolona na qurepi, beto za vaturua aza za maka ruma gelegelena ketakoi mina takopu za na inuma qurepi. Beto za loi valao vadi ria kaki tinoni roiti ko qari roiti za pa inuma aza ko qari kopuni, beto za taloi keni pa maka guguzu zouna aza.

² Ego totonai za kamua za na totozo lokelokete nari za garunu vamulea na tinoni porenana inuma ani za maka nana pinauzu ko mi lao tadiria na tinoni kopu ko mi teku vani za na iana tonai mari lokelokete za gua.

³ Ba qari lao tu ria na tinoni kopu ketakoi ko qari aru tamania za na pinauzu aza ko qari maja vitivitigi pale beto qari iju vamule galegale paleni.

⁴ Nari za garunu laoni mule na tinoni porenana inuma ani za maka goto pinauzu. Ba qari lao mutugu ria na tinoni kopu ko qari maja vapalepaleka pale za na batuna beto qari vakea vikevikere pale.

⁵ Ba za maka garunu laoni mutugu za maka goto pinauzu mule, ba tonai za qari vauke zozotoa aza. Ko na motadi ria za garunu laodi, ba zara tugu qari veidi, kaki qari piqoloria goto kaki qari vaukeria.

⁶ Ego maka moqamoqazana gu za kole jola, aza tugu na tuna za roquroqu vitivitigia. Ko liguligu betobeto, za garunu laoni aza tadiria qari kopu

inuma za na tuna ani ura ari za roquroqu vei aza, <Na tuqu zozoto gu ara ani, ko pala aza mari pangagani,> za gua aza.

⁷ Ba totonai za ria na tinoni kopu inuma za ari qari variparanga vei, <Aza pala mina izongo vakarovoria na izizongo tana tamana ani! Mae, lame! Aria ko ta vai vauke pale aza, ko na izizongo tana tamana za tana teku vakarovoria nada gita! > qari gua.

⁸ Ko qari aru tamania ko qari vauke paleni, beto qari gona votu paleni pa peguruna na inuma za na kobukobu tinina aza.

⁹ Ko zara za vei nari za na za mina roitini za na bangara porenana inuma ani? Pala ari gu mina roiti vei aza: mina kamu aza, ko mina vai vauke beto paledi ria na tinoni kopu inuma beto za mina vakarovo lao vadi mule ria kaki goto tinoni kopu za nana inuma qurepi ani.

¹⁰ Ae vei gamu oqoro tugu tiro vakabekaberia gamu za aza za tapoja pa Kutikuti Tabuna? Ari za gua vei aza,

<Aza tugu na patu qari kilu pale
ria na tinoni vavaturu ruma,
aza tugu za na kuta patu vizovizo.

¹¹ Na roiti tana Bangara ani
ko za varivagabara jola
pa nada dogodogoro!> za gua,>>
za gua i Jisu.

¹² Ko qari gilagilai ria na kuta iama, na tinoni varivagigalai vavanau beto boko tiolata lavalavata za na vavakato vavapada ani za juturia gu ria qari gua, ko qari nyaqoni zona ko mari aru

tamania qari gua. Ba qari matagutuni ria za na minete tinoni ko qari loa i Jisu ko qari kenidia gu.

Na Veveina na Tabara Takisi
(*Matiu 22.15-22; Luke 20.20-26*)

¹³ Ego ria kaki Parese beto ria qari jukajukai i Herodi za qari tagarunu lao ti Jisu ko mari vagonai pa kaki paranga aza qari gua.

¹⁴ Ko qari lame tana ria ko ari qari guni vei aza, <<Tinoni varivagigalai, gami gilagilaimami gami za qu zotomua gu ao, beto kepore za maka tinoni qu matagutuni ao. Beto za kepore veveina tamu za na tuturuna tana tinoni, goto qu varivagigalaini gu ao za na zona zozotona tana Tamaza. Ae vei, na tavamalumuna tugu pana Vavanau za mina tatabara lao tana bangara Siza za na takisi, ba dai? Ko mami tabaria tugu gami za na mami takisi, ba mamike pavu tabaria?>> qari guni.

¹⁵ Ba za tori bati poai tu i Jisu za na dia sekeseke, ko ari za gudi vei, <<Ae za vei ko gamu korapa nyorogua vagonaziu ara za gamu? Valamea maka poata siliva ko ma dogoria ko,>> za gudi.

¹⁶ Ko tonai qari pogoza laoni za maka nari ari za gudi vei, <<I ze na izumatana beto na izongona za pa poata ani?>> za gudi.

Nari za ari qari guni vei aza, <<Na bangara Siza,>>* qari guni.

¹⁷ Nari za paranga i Jisu, <<Ego mu vani i Siza aza ti Siza, beto mu vani na Tamaza aza tana Tamaza,>> za gudi.

Ko qari gabara ria na tinoni.

* **12:16** Siza za na bangara pa Romu.

*Na Nanazana na Turumule pa Uke
(Matiu 22.23-33; Luke 20.27-40)*

¹⁸ Ego qari lame ti Jisu ria na Sadusisi, ria na tinoni qarike vazozotoa na turumule pa uke, ko qari nanazia, ari qari guni vei,

¹⁹ <<Tinoni varivagigalai, za kuti vakole vadigita i Mosese gita za vei mina uke loi paleni maka tinoni za na maqotana ba bi kepore na tuna, za mina elava sogai na taina marene za na naboko ani ko mina vapore vani na tuna vuana za na tugana za tori uke tu.

²⁰ Ko koledia ari ka vitu tamatazi marene. Na tugadi pa moa za elavia za maka reko ba kepore na tuna vuana za na marene aza beto za ukenana.

²¹ Ego ko za tekua elavia na tuti vinaori za na naboko aza, ba kepore mutugu na tuna vuana beto za uke mutugu aza. Ko na taidi marene vinaue ba za vei mutugu.

²² Ko ari ka vitu tamatazi doru za qari elavia za na reko nabonaboko aza, ba kepore beto tugu na tudi vuadi. Pa liguna qari uke beto ari ka vitu doru ari, beto za uke za na reko nabonaboko aza.

²³ Ego ko pa rane turumule tonai mari turu mule ria na tinoni za pala i zeia na maqotana za na reko ani? Ura ari ka vitu doru qari elavia aza,>> qari gua.

²⁴ Nari ari za gudi vei i Jisu ria, <<Gamua sela za gamu! Ura gamuke gilagilai gamu za na Kutikuti Tabuna beto na neqi tana Tamaza!

²⁵ Ura tonai mari turu mule pa uke ria qari tori uke tu, za pala marike varielava lao lame ria na

marene na reko, goto pala mari suvere vei gu ria na mateana pa noka za ria.

²⁶ Na veveidi ria qari turu mule pa uke za gamu ogoro tu tiro vakaberia gamu pa buka za kutia i Mosese? Pana ia ketakoi za pojai na veveina na tokutoku toana za vuruvurungu, ketakoi za paranga ti Mosese za na Tamaza, ari za guni vei, <Ara za na Tamaza ti Ebarahami, na Tamaza ti Aisake, beto na Tamaza ti Jekopi,> za gua.

²⁷ Ko aza za nake Tamaza tadiria na tinoni ukedi, goto tadiria tu na tinoni toadi. Ko gamu sela za gamu!>> za gua i Jisu.

Na Garunu Momoedi Dorudi
(*Matiu 22.34-40; Luke 10.25-28*)

²⁸ Ego maka tinoni za varivagigalaini na Vavanau za lame ko za nongororia tugu aza ria na zakazava qari variguani ria. Ko tonai za dogoria aza za oe valeanaria i Jisu ria na Sadusisi, nari za nanazia aza, ari za gua vei, <<Ae garunu za za momoe joladi ria doru?>> za guni.

²⁹ Nari za oe lao i Jisu, ari za guni vei, <<Na garunu za momoe za ani, <Vainongoro, gamu na tinoni Izireli! Na Bangara na nada Tamaza, na Bangara za maka moqamoqazana gu.

³⁰ Ko mu roquroqua na Bangara na mua Tamaza pa doruna bulomu, pa doruna mua toa, pa doruna roqumu, beto pa doruna mua neqi,> za gua.

³¹ Na vinaori garunu za ani, <Mu roquroqua na goto tavitimu aza vei qu roquroqu veinigo makamu,> za gua. Kepore za maka garunu za poreveveina joladi kori garunu ari,>> za gua i Jisu.

³² Tonai za paranga lao ti Jisu za na tinoni za varivagigalaini na Vavanau, ari za gua vei, <<Vavagua, tinoni varivagigalai! Qu zotomua gu za aza vei qu pojai maka moqamoqazana gu za na Tamaza, ko kepore za maka za vinaoria aza.

³³ Beto ko na tinoni za mina roqueroqua na Tamaza pa doruna bulona, pa doruna nana gigalai, beto pa doruna nana neqi, beto mina roqua na goto tavitina vei za roqueroqu veini makana. Mina tutiria na tinoni za kori garunu ari, za leana jolani mina valaoa na nana varivana beto nana vavavui tana Tamaza,>> za gua za na tinoni ani.

³⁴ Ko tonai za nongoria i Jisu na tuvizina za na oe tana tinoni ani nari za ari za guni vei, <<Ao za quke zou pa binangara tana Tamaza,>> za guni. Ko pa liguna za paranga vei zara i Jisu qari pangaga nanazia mule ria aza.

*Na Nanazana na Veveina na Karisito
(Matiu 22.41-46; Luke 20.41-44)*

³⁵ Ego totonai za kole varivagigalai pa leo kakabarena na zelepade i Jisu za ari za paranga vei, <<Ae za vei ko qari varivagigalaini tu ria qari varivagigalaini na Vavanau za na Karisito za na tuna i Devita qari gua?

³⁶ I Devita makana za titai na Ongongu Tabuna za ari tu za paranga vei,

<Za paranga za na Tamaza tana qua Bangara:

Mu nyumu pani pa kale matuaqu,
ko koi vei tu mana tete vakilasaria ara
ria na mua kana, za gua,> za gua i Devita.

³⁷ Makana i Devita za gigalani na <Bangara> tu aza, ko ae za vei mina boka tuna tu i Devita za na Karisito za vei?>> za gua i Jisu.

Ko qari qerani ria na tinoni i Jisu tonai qari kole vainongoro.

Na Vabalaudi ria qari Varivagigalaini na Vavanau

(Matiu 23.1-36; Luke 20.45-47)

³⁸ Ko pa nana varivagigalai za ari za paranga vei i Jisu, <<Mu balaudi ria qari varivagigalaini na Vavanau, qari nyorogua pokopoko vakakaza beto qari lekoleko ko mari gozoro qeraqeradi ria na tinoni pa ia makemaketina qari gua.

³⁹ Beto ko qari mijataria na nyumunyumuna poreveveidi pa leona na ruma varivarikamuna beto na nyumunyumuna tadiria na tinoni lavalavata pa ivata vavolo.

⁴⁰ Qari ragaragata vakenidi na dia zakazava ria na nabonaboko, beto qari varavara vakakaza ko mari tabata tadiria na tinoni qari gua. Ba na vinakilasa mari tekua ria za mina lavatana jola,>> za gua i Jisu.

Na Varivana tana Nabonaboko Golabana

(Luke 21.1-4)

⁴¹ Ego tonai za korapa nyumu nana pa moena na vavakoleni poatana pa kakabarena na zelepade i Jisu, za dogoro lao za batiria aza ria na minete tinoni qari okoto lao loiria na dia poata varivana. Ko ria kubo tinoni izizongo za qari okoto kole lao loloiria na dia baeke poata.

⁴² Beto za tuti lao za maka reko nabonaboko golagolabana ko za lao loia za kori poata kopa peki moqamoqazana, na padadi za maka pene gu.

⁴³ Pana totozo aza za kuku varikamudi i Jisu ria nana sepele ko ari za gudi vei, <<Ma poja zozotodigamu ara gamu: aza za loia na nabonaboko golagolabana ani za zoku jolani aza qari loia pa loloi poatana ria doru tinoni izizongo.

⁴⁴ Ura ria doru za qari teku gu pa dia zoku izizongo za qari valao, goto na nabonaboko ani za aza tugu doruna za izongia pa nana toa golaba ko bi toani za valao betoa gu,>> za gua i Jisu.

13

Na Jegarana na Ruma Zelepade

(Matiu 24.1-2; Luke 21.5-6)

¹ Tonai za korapa taloi votu pa kakabarena na zelepade i Jisu, za maka ria nana sepele za paranga, <<Tinoni varivagigalai, dogoro! Na beko patu lavalavata beto na rumaruma batabata lea!>> za gua.

² Nari ari za guni vei i Jisu aza, <<Qu batiria doru ruma lavalavata ari? Kepore zozoto maka patu qari kole varivariake topare pani za mina kole jola, goto doruna za pala ria na tinoni mari qovara betoria,>> za gua i Jisu.

Ria na Tapata beto na Paranga Vinabalau

(Matiu 24.3-14; Luke 21.7-19)

³ Ego ko tonai za korapa nyumu nana pa kubo pa Olive ko za bata lao vei pa ia tana zelepade i Jisu, za qari peki nanaza golomia ari Pita, i Jekopi, i Jone, beto i Aduru aza, ari qari guni vei,

⁴ <<Mu ule vadigami! Pa viza za mari gore votu ari, beto na za na vinagilagila beto mari raja ria doru zakazava qu koni pojaria ao zara?>> qari gua.

⁵ Nari za paranga laoria i Jisu ria, <<Mu su-vere vabalau, ko marike toka vapirugamu ria na tinoni.

⁶ Kubo ria na tinoni pala mari lame pana izon-goqu ara ko mari paranga vei ari, <Ara za aza,> mari gua, ko mari toka vapiru paledi ria na zoku tinoni.

⁷ Tonai muna nongorodi gamu ria na varipera beto na vavakatodi na varipera, za muke matagutudi ria. Ura pala mari pidoko lame tugu ria na zakazava ari ba za oqoro kamua za na vinabetona.

⁸ Pala maka puku tinoni mina turu talea maka goto puku tinoni, beto maka binangara mina turu talea maka goto binangara. Mina nunu zoku kota beto pala mina raja na songe. Na zakazava ari za vei na podapodalaina na vitivitigi teku koburu.

⁹ Ko gamu mu dogoro kopudigamu makamii. Ura pala mari teku valaogamu pa varikamu tadiria qari varivarituti beto ko mari pigopiqologamu pana ruma varivarikamuna. Beto pala muna turu pa moedi ria na qavuna beto ko ria na bangabangara pana veveina na izongoqu ara, ko muna vavakato vadi za na veveina na nongoro leana.

¹⁰ Ko momoe na nongoro leana za mina tatarae mae tu pana tadiria doru puku tinoni.

¹¹ Ko tonai mari toka laodigamu pa ia varivar-itutina za gamu, za munake takulangani na za muna pojai keta mu gua. Aza tugu na paranga muna taiani na totozo aza za muna poja votuni. Ura nake gamu za muna paranga, goto na Ongu Tabuna tu.

¹² Na totozo aza ari kori tamatazi marene ba mari varitoka valao tugu pa uke, ria na tamadi ba mari veidi tugu ria na tudi, beto ria na koburu za mari raja vaukeria ria na tamadi na tinadi.

¹³ Beto gamu za pana veveiqu ara za pala marike tavaraguadigamu doru tinoni. Ba na tinoni mina aru tamana vamauru ko mina kamua na vinabetona za mina taalo,>> za gua i Jisu.

*Na rane Ikeredi qari Korapa Lame
(Matiu 24.15-28; Luke 21.20-24)*

¹⁴ <<Ba tonai muna batia gamu za na beku tana tamaza sekeseke mina turu pa ia madina pa zelepade ketakoi za tabunana mina lao (gamu gamu tiroa ani za mu vakoinonoa na ginuana ani!), nari za ria na tinoni qari suvere pa Jiudia za tonai mari uku zagereria ria na okokoto kubo ketakoi.

¹⁵ Aza na tinoni za korapa suvere pa arena nana ruma za mike mule gore qaqiriria nana zakazava pa leona nana ruma.

¹⁶ Na tinoni za korapa pa inuma za mike mule tekuria nana poko pa nana ruma.

¹⁷ Na totozo takulangadi jola tadiria na reko qari bogata beto ria qari izongo melalu ria na rane ria!

¹⁸ Mu varavara tepatepa lao tana Tamaza, ko na zakazava ari za marike raja lame pa totozo za lomozo vitivitigi na kota.

¹⁹ Ura na tapata mari gozororia ria na tinoni pana rane ria za mina lavata joladi doru tapata qari jola, podalai tu totonai za vapodakia na kasia abana na Tamaza ko za kamua koviria ko pa liguna aza za kepore mule za maka zakazava veveina mina raja ligu.

²⁰ Vei bike kobu vapapakaria na Bangara ria na rane ria, nari za kepore za maka tinoni bi toa. Goto koko vei za roquria aza ria na tinoni tamijatadi za tori mijataria tu aza, azae za vapapakaria na Bangara za ria na rane ria.

²¹ Ko vei bi paranga gamu maka tinoni, <Dogoro! Ani za na Karisito!> babi <Dogoro! Zana aza!> bi gua, za banabana vazozotoa aza.

²² Ura pala mari bolabola kamu ria na karisito sekesekeki beto na tinoni korokorotai sekesekeki. Pala mari roiti votudi ria na dia vinagilagila beto na roiti varivagabaradi, ko vei mari boka za pala mari toka vapiruria tugu ria na tinoni tamijatadi tana Tamaza.

²³ Ko gamu za mu suvere vabalau! Qa tori poja vakoledigamu tu ara ria doru zakazava ari tonai qari oqoro tu gore votu,>> za gua i Jisu.

*Na Mule Lame tana Tuna na Tinoni
(Matiu 24.29-31; Luke 21.25-28)*

²⁴ <<Ba pana rane ria totonai mina kamua na totozo tapata,
mina rodomo za na tapo

beto na popu ba minake kabere;

²⁵ mari lotu lagere za ria na seru pa noka

beto ria na neqi pa noka za mari tajou vakanoko.

²⁶ Beto mari batia ria za na Tuna na Tinoni mina lame vei pa lei tavitia na neqi beto na kabere lavata.

²⁷ Ego beto za pala mina garunu laodi aza pa made uquna na kasia guguzu ria na mateana ko mari varikamudi ria nana tinoni tamijatadi,

podalai pa maka uquna na kasia guguzu ko mari lao vaokotia pa vinabetona,>> za gua i Jisu.

Na Vinakaberena na Suvege Piqi
(*Matiu 24.32-35; Luke 21.29-33*)

²⁸ <<Mu tekuni vinakabere pa suvege piqi. Tonai mina takelai za na equruna beto mari podalai ijoko liguni za na boko kaena, nari za gamu gilagilai gamu za tata lame za na totozo mangini.

²⁹ Ko gamu ba vei tugu aza. Tonai muna batiria mari gore votu ria na zakazava qa pojadigamu ara, za mu gilagilai za tata vitivitigi gu pa atakamana aza.

³⁰ Ma poja zozotodigamu ara gamu: tonai mari ogoro uke beto ria na zaze tinoni koviria za pala mari gore votu za na zakazava ari.

³¹ Na noka beto na pezo za mari na maragutu, ba na paranga taqu za marike izongo maragutu podeke,>> za gua i Jisu.

Na Rane beto na Totozo qarike Tagilagila
(*Matiu 24.36-44*)

³² <<Goto na veveina na rane babi na totozo aza za kepore maka tinoni za gilagilai. Ria na mateana pa noka ba qarike gilagilai, na Tuna ba zake gilagilai tugu. Makana gu na Tamana za gilagilai.

³³ Mu suvere vabalau beto mu suvere kopu, ura gamuke gilagilai gamu za na totozo.

³⁴ Maka moqaza podeke vei gu maka tinoni za keni lekolekonana pa maka guguzu zouna. Tonai za ogoro taloi keni nari za okoto iadi na roiti ria nana nabulu ko mari okokoto roiti za gua. Beto za poja vakoleni tugu za na tinoni za kopu pa

atakamana ko mina suvere gelegeleni za na mule lamena za guni.

³⁵ Ko za vei za gamu ba mu suvere gelegele, ura gamuke gilagilai gamu za na totozo mina mule lame na bangarana na ruma. Zake tagilagila za bi lame pana veluvelu za, pana korapa bongi za, babi pana kiu kokorako za, babi na volavolaza lea.

³⁶ Keta mi lame kamu vasiboro, nari mi bati gamu mu korapa puta mumagemiu za gamu.

³⁷ Ko aza tugu qa korapa poja veidigamu gamu ari, za qa poja veidi tugu ria doru: mu suvere gelegele,>> za gua i Jisu.

14

Na Kukitina i Jisu

(Matiu 26.1-5; Luke 22.1-2; Jone 11.45-53)

¹ Ego kori rane za kole beto mina kamua za na vavolo Alokata beto na vavolo Bereti Nake Kovu-runa. Ko ria na kuta iama beto ria qari varivagigalaini na Vavanau za qari kole nyaqonyaqoni zona ko mari aru tamania ko mari vaukea i Jisu qari gua.

² Ari qari kole paraparanga vei zana, <<Nake totozo vavolo Alokata, tana arua, keta ta kole variperadi ria na tinoni,>> qari gua.

Za Tavuva Tarini Oela pa Betani i Jisu

(Matiu 26.6-13; Jone 12.1-8)

³ Ego za korapa pa Betani i Jisu ko za korapa suvere pa ruma ti Saimone, aza na tinoni za rajai mae na poqupoqu perangaina. Ko tonai za korapa tekuteku i Jisu za pogoza kamuni maka reko za maka jagi patu alabasita za pugelia na oela

liosona, na oela aza za taroiti pa suvege nadi ko za zae jola na vaina. Za lobitia aza za na jagi ani beto za vuvani pana batuna i Jisu.

⁴ Ba kaki ria qari suvere ketakoi za qari kole variparaparanga tagigiri makadi, ari qari gua vei, <<Koi, ae za vei ko za korapa tavuva vikevikere goboro vei zara za na oela vavaguana jola zana?

⁵ Bi boka vavaini ko bi tekuni jolani kue gogoto poata siliva* za na oela ani beto ko bi vadi ria na tinoni golabadi za na poata!>> qari gua. Ko qari tagigiri vikevikereni za na reko aza.

⁶ Ba za paranga i Jisu, <<Tari tu, loia! Ae za vei ko gamu korapa vatapatia? Maka roiti leana tugu za korapa roitini aza taqu.

⁷ Ura ria na tinoni golaba varivasevidi za pala mari suvere tavitigamu doru totozo, ko tonai muna nyorogua tokadi za muna boka tokadi gu. Goto ara za manake suvere tavitigamu doru totozo.

⁸ Na reko ani za korapa roitini za aza vei za bokai. Za vuvani oela omomanga lea za na tiniqu ara, ko za varoquroqu momoeni na golomoqu ara.

⁹ Ko ma poja zozotodigamu ara gamu: doru kota pa kasia guguzu mina tavavakato za na nongoro leleana ani za mina tavavakato tugu ko na varoquroquna na reko aza za na roiti za korapa roiti lameni aza pana taqu,>> za gua i Jisu.

*I Jjudasi mina Gabala Kanai i Jisu
(Matiu 26.14-16; Luke 22.3-6)*

* **14:5** Kue gogoto poata siliva za na poata padana na tabarana maka tinoni roiti pa maka aoro.

¹⁰ Ego i Jiudasi Isikarioti, maka ari ka manogori sepele, za taloi lao tadiria na kuta iama ko mina toka valao vadi aza i Jisu za gua.

¹¹ Ko totonai qari nongoria ria na parangana i Jiudasi za qari qera ko qari poja vakoleni ko pala mari vani na poata aza qari gua. Ko za podapo-dalai nyaqonyaqoa i Jiudasi za maka totozo leana tonai mina boka toka valao vadi i Jisu za gua.

Na Tekutekuna Vavolo Alokata
(*Matiu 26.17-25; Luke 22.7-14, 21-23; Jone 13.21-30*)

¹² Ego pa rane momoena na vavolo Bereti Nake Kovuruna, totonai qari kubokuboloria ria na lami vavolo Alokata, za qari nanazia ria nana sepele i Jisu, ari qari gua vei, <<Pae za na ia qu nyoroguani ao, ko mami vatana vanigo za na tekutekuna vavolo Alokata?>> qari guni.

¹³ Nari za garunuria i Jisu ari kori nana sepele, ari za poja veidi, <<Mu lao pa guguzu lavata pa Jerusalema. Maka tinoni za korapa pogo-pogozianana maka bogu pie za pala mina go-zorogamu. Muna tutia aza

¹⁴ ko ketakoi mina lao luge aza za muna parangia za na tinoni porenana ruma aza, ari muna guni vei, <Na mami Bangara za ari za gua vei, Pae za na lose ketakoi mana tekua na tekutekuna vavolo Alokata za ara beto ria na qua sepele? za gua,> muna guni.

¹⁵ Ko aza pala mina ule vadigamu za maka lose lavata pa nulu za tori tavanaqiti vakole tu. Ketakoi za muna vatanani gamu za na tekutekuna tadigita,>> za gua i Jisu.

¹⁶ Ko tonai qari taloi keni ko qari lao kamu pa guguzu lavata ari kori nana sepele, za qari bati beto ria tugu vei za pojadi i Jisu, ko qari vatanai za na tekutekuna vavolo Alokata.

¹⁷ Ko totonai za gore za na veluvelu, i Jisu za lame tavitiria ari ka manogori nana sepele ko qari lao varikamu ketakoi.

¹⁸ Tonai qari varikamu ko qari korapa tekuteku, za paranga i Jisu, <<Ma poja zozotodigamu ara gamu: maka gamu gamu korapa tekuteku tavitiziu ara za pala mina gabala kanaziu ara,>> za gua i Jisu.

¹⁹ Tonai za qari mamata ria na sepele ko qari okoto nanaza makamakai i Jisu, ari qari gua vei, <<Ae vei, nake ara za qu guniziu ao?>> qari gua.

²⁰ Nari za oe laoria i Jisu ria, <<Pala maka gu gamu ka manogori ari, aza za somana vavanoti bereti pa baolo tavitiziu ara.

²¹ Na Tuna na Tinoni za mina tavauke vei za tori pojai tu na Kutikuti Tabuna, ba mina gania na takulanga za na tinoni za gabala kanai na Tuna na Tinoni! Za leleana jola za bike pavu gu podo za na tinoni aza!>> za gua i Jisu.

Na Tekuteku Betobetona
(*Matiu 26.26-30; Luke 22.14-20; 1 Koriniti 11.23-25*)

²² Ego totonai qari korapa tekuteku ria, azae za tekua i Jisu za na bereti ko za manani beto za kipakipai ko za iadi ria na sepele, beto ari za gua vei, <<Pia tekua, ani za na tiniqu,>> za gua.

²³ Beto za tekua mule za na kapa vaini ko za paranga leana laoni tana Tamaza beto za vadi ko qari varibukuni ria doru.

²⁴ Beto za paranga vei ari, <<Ani za na orunguqu ara za nyoa ko na vulazadi ria na zoku tinoni ko na vamauruna na taringutinguti.

²⁵ Ma poja zozotodigamu ara gamu: manake buku sogai ara za na vaini ani tinganai mina kamua na rane totonai mana bukua ara za na vaini korega pa binangara tana Tamaza,>> za gua i Jisu.

²⁶ Beto qari kerani ria za maka kera, beto za qari taloi votu lao pa kubo pa Olive.

Za Korotoni i Jisu za i Pita mina Kilu Palenia aza (Matiu 26.31-35; Luke 22.31-34; Jone 13.36-38)

²⁷ Ego beto za parangaria i Jisu ria, <<Gamu doru za pala muna uku loi paleniziu ara, ura za paranga za na Kutikuti Tabuna,

<Ara mana vaukea na sepati,

ko mari okoto nyanyalia na kota ria na sipi,> za gua.

²⁸ Ba pa liguna mana turu mule pa uke ara, za mana lao momoe adonogamu pa Qalili,>> za gua aza.

²⁹ Nari za paranga lao pana tana i Pita, <<Goto ara za mari uku loi palenigo tu ria doru, ba ara za manake izongo loigo ao!>> za gua.

³⁰ Nari za paranga lao pana tana i Jisu, <<Pita, ma poja zozotonigo ara ao: ao za pala pa bongi tugu ani totonai mina oqoro kiu vinaori na kokorako za muna kilu paleniziu kue totozo ara ao,>> za gua.

³¹ Ba za paranga vivivagana tugu i Pita, ari za gua vei, <<Ara vei mana uke tavitigo tugu ao ba manake izongo ozonigo tugu ao,>> za gua. Ko ria doru sepele ba qari paranga vei tugu zara.

*I Jisu za Varavara pa Qetisemani
(Matiu 26.36-46; Luke 22.39-46)*

³² Ego totonai qari kamu ria pa maka ia na izongona pa Qetisemani, za ari za gudi vei i Jisu ria nana sepele, <<Mu suvere adono pani, goto ara ma lao varavara,>> za gua.

³³ Beto za tokaria gu ari Pita, i Jekopi, beto i Jone. Za tori podalai mamata na takulanga vitivitigi tu aza,

³⁴ ko ari za gudi vei ari kue, <<Na takulanga pa buloqu za lavata jola ko mi vaukeziu za gua. Mu suvere pani ko mu suvere gelegele gamu,>> za gudi.

³⁵ Beto za rerege lao vazou iapeki i Jisu beto za opo gore pa pezo ko za varavara ko vei bi boka za bi tavarijo tu pana tana za na totozo vitigi ani za gua.

³⁶ Beto ari za gua vei, <<Aba, Tamaqu. Kepore za maka zava za tapatigo ao. Mu varijo pale taqu za na totozo vitigi ani, ba nake aza vei qa nyoroguani ara za mi taroiti goto aza tu vei qu nyoroguani ao,>> za gua.

³⁷ Totonai za beto varavara ko za mule lame nari za batiria qari korapa puta mumagedi tu, ko ari za guni vei i Pita, <<Saimone, qu korapa putagemu ao? Ae vei, quke boka zozoto tugu suvere gelegele maka aoa?

³⁸ Mu suvere gelegele beto mu varavara ko muke lotu pa toketoke. Na ongongu za malumu ba na tini za munyala,>> za gua.

³⁹ Beto za maka gabala lao sogu ko za varavara vei mutugu tonai za varavara momoe i Jisu.

⁴⁰ Tonai za mule lame sogā nari za batiria qari korapa mutugu puta mumagedi, ura za ngaolo vitivitigiria na nyoro puta. Ko qarike gilagilai na za mari boka paranga laoni pana tana aza.

⁴¹ Tonai za mule lame na vinaue totozo, nari ari za gudi vei, <<Gamu korapa tugu puta minyere valeanamiu za gamu? Koviria za pada gu! Dogoro, za kamu gu za na totozo mina tavalao pa limadi ria na tinoni seladi za na Tuna na Tinoni.

⁴² Aria, turu ko ta lao gozororia. Dogoro! Za kamu gu ani za na tinoni za gabala kanaziu ara,>> za gua i Jisu.

I Jisu za Taaru Tamana

(Matiu 26.47-56; Luke 22.47-53; Jone 18.3-12)

⁴³ Ego ko totonai tugu za korapa paraparanga vei zara i Jisu za bola gu i Jiudasi, aza maka ari ka manogori sepele. Za toka bolani aza za na puku minete tinoni qari pogoza benete varisobena beto na maja kubau. Ria na tinoni ari za na tagarunudi tadiria na kuta iama, ria qari varivagigalaini na Vavanau beto ko ria na tiolata matamata.

⁴⁴ Maka vinagilagila za tori poja vakoledi tu i Jiudasi na tinoni za gabala kanai za ria na minete za tokaria, za ari za gudi vei, <<Aza na tinoni mana lao aoia na paparana ara za aza za na tinoni muna lame aru tamania ko muna toka kenini,>> za gudi.

⁴⁵ Ko aza tugu za bola kamu i Jiudasi nari za rerege tuvizi lao gu za ti Jisu, ko za paranga, <<Rabi!>> za gua, beto za aoa na paparana.

⁴⁶ Totonai tugu za qari lao ragata tekua ko qari aru tamania i Jisu.

⁴⁷ Ba maka ria qari korapa turu ketakoi za saputu votuni za nana benete varivarisobena ko za maja teusu paleni za maka kale talingana na pinauzu tana kuta iama lavata.

⁴⁸ Nari za paranga i Jisu, ari za gudi vei, <<Na tinoni raja ikikoqu ara ko gamu pogozi tariniziu na benete varivarisobena beto na maja kubau ko muna teku aru tamanaziu?

⁴⁹ Beko doru rane za qa kole gu suvere tavitigamu pa kakabarena na zelepade ko qa kole varivagigalai ba gamuke izongo aru tamanaziu gamu. Ba leana ko mi gore votu tugu za na Kutikuti Tabuna,>> za gua aza.

⁵⁰ Ego tonai za qari uku loi paleni ria doru sepele aza.

⁵¹ Ego maka koburu marene korekoregana za pokopokoni maka tivitivi gu za somana tututia tugu i Jisu. Ko aza ba mari aru tamania tugu qari gua,

⁵² nari za uele vadi gu nana poko beto na gadogadonga gu za oqai na taba.

I Jisu za Turu pa Moedi ria na Kauniseli tadiria na Jiu

(Matiu 26.57-68; Luke 22.54-55, 63-71; Jone 18.13-14, 19-24)

⁵³ Ego ko qari toka laoni pana tana kuta iama lavata i Jisu, ko ria doru kuta iama, na tiolata matamata beto ria qari varivagigalaini na Vavanau za qari varikamu beto ketakoi.

⁵⁴ Ego i Pita za kole pekipeki tuti liguligu pa zouna tu ko za lao luge laonana pa sebesebe ruma tana kuta iama lavata. Ko ketakoi za lao nyumu

varisomanai nana tadiria na nabulu kopu ko za davanganana pana keketai iku.

⁵⁵ Ko qari kole podepodeke nyaqo votuni ria na kuta iama beto ria doru tiolata pa kauniseli[†] za vei bi kolenana maka vavakato vei mina boka uleni maka roiti ikikerena za roitini i Jisu ko mari boka vaukea i Jisu qari gua. Ba qarike boka batia kaki vavakato.

⁵⁶ Ura na mota joladi ria qari jutu tarini seke-seke i Jisu, ba na dia vavakato za qarike varivaritoto.

⁵⁷ Beto qari sogolo turu ria kaki ko qari jutu tarini sekeseke i Jisu, ari qari gua vei,

⁵⁸ <<Gami nongoriamami za ari za paranga vei zana, <Ara mana jegara paleni za na ruma zelepade madina qari roitini ria na tinoni, beto pa liguna kue rane gu za mana vaturu sogai ara za maka aza nake ria na tinoni qari roitini,> za gua,>> qari gua.

⁵⁹ Ba ria ba zake varivaritoto tugu za na dia vavakato.

⁶⁰ Ego beto za turu pa moedi ria doru za na kuta iama lavata ko za nanazia i Jisu, ari za guni vei, <<Ae za vei munake oe ao? Na za ria na vavakato qari korapa jutu tarinigo ria ari?>> za gua aza.

⁶¹ Ba zake vagala beto zake pojai tugu maka pakata paranga i Jisu.

Nari za maka nanaza mule za na kuta iama lavata, ari za gua vei, <<Ao tugu za na Karisito, na Tuna na Tamaza tamanana?>> za guni.

[†] **14:55** Na **Kauniseli** za na varikamu tadiria na tinoni lavalavata Jiu. Na kuta iama lavata za na tinoni lavatana pa varikamu tinoni matamata aza.

⁶² Totonai za oe i Jisu, <<Ara tugu. Beto pala muna batia gamu za na Tuna na Tinoni mina nyumu nana pa kale matuana na Tamaza vivana jola beto pala muna batia mina lagere vei pana lei pa noka,>> za gua.

⁶³ Tonai za paranga vei zara i Jisu nari za bako rikata paleni na kuta iama lavata za nana poko, beto ari za gua vei, <<Na vavakato vinazozoto za mule za tage korapa adonia gita?

⁶⁴ Gamu tori nongoriamiu tugu gamu za za vamorovania na Tamaza za na tinoni ani. Ko na za za gua na miu roquroqu za gamu?>> za gua aza.

Ko qari vaegoa gu ria doru za sela gu i Jisu ko za pada tugu ko mina tavauke qari gua.

⁶⁵ Pana totozo tugu aza za ria kaki za qari podalai tue taria i Jisu, beto qari ude pikoni poko na izumatana beto qari piqolia beto za ari qari guni vei, <<Ego mu uleni moko za i ze i za majago!>> qari guni. Beto za qari saputu tekua ria na nabulu kopu aza ko qari kole popoaria.

I Pita za Kilu Paleni i Jisu

(Matiu 26.69-75; Luke 22.56-62; Jone 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Totonai za korapa suverenana pa kakabarena pa kauruna na ruma i Pita, azae za rerege tata lao za maka nabulu reko tana kuta iama lavata.

⁶⁷ Ko tonai za batia aza i Pita za korapa davan-ganana, za dogoro taria beto za parangia, <<Ao tugu za maka qu somasomana tutia na tinoni Nazareti zana?>> za guni.

⁶⁸ Ba za kilu pale aza, ari za gua vei, <<Ara qake izongo vagilagilai beto qake vakaberia aza qu korapa pojai ao zana,>> za gua aza. Beto za peki rijo votu laonana pana atakamanana na kakabarena na ruma.

⁶⁹ Ego za bati sogai mutugu na nabulu reko ketakoi aza, ko za ule vadi ria qari kole turu tavitia aza ketakoi, ari za gudi vei, <<Aza tugu za maka ria qari tututi tana!>> za gua.

⁷⁰ Ba za kilu pale mutugu aza.

Ba za oqoro izongo zovai za ria mule na tinoni qari kole turu tavitia ketakoi za qari parangia mule aza, ari qari gua vei, <<Ao zozoto tugu za maka ria! Ura na tinoni Qalili ao!>> qari guni.

⁷¹ Ba tonai za maulu tarini makana na leveleve i Pita, ari za gua vei, <<Qake izongo gilagila podekia tugu ara za na tinoni gamu korapa pojai gamu zana!>> za gua.

⁷² Totonai tugu aza za kiu vinaori gu za na kokorako. Nari za roquroqu kamua i Pita za aza za paranga veini i Jisu tonai ari za guni vei, <<Mina oqoro kiu vinaori na kokorako za pala muna kilu paleniziu ara kue totozo ao,>> za guni. Ko tonai tugu za takakoto gu ko za vodangia na lukana i Pita.

15

I Jisu za Tatoka lao ti Paelati

(Matiu 27.1-2, 11-14; Luke 23.1-5; Jone 18.28-38)

¹ Ego na volavolaza rorodomo za qari siqasiqarai varikamu ria na kuta iama, na tiolata matamata, ria qari varivagigalaini na Vavanau beto ria doru tiolata pa kauniseli, ko qari makarai

variroveni za na vaukena i Jisu. Beto qari piu varikamudi za na limana i Jisu ko qari toka laoni ti Paelati aza.

² Nari za nanazia i Paelati aza, <<Ao tugu za na bangara tadiria na Jiu?>> za guni.

Nari za oe lao i Jisu, <<E, aza tugu qu pojai ao zana!>> za gua.

³ Qari kole jutu tarini zoku zakazava ikikeredi ria na kuta iama i Jisu.

⁴ Beto za maka nanazia mule i Paelati aza, <<Ae za vei ko quke oe tu ao? Dogoro! Tori kubo zakazava ikikeredi tu za qu tajutuni ao!>> za gua.

⁵ Ba zake pojai tugu maka za i Jisu, ko za gabara vitivitigi i Paelati.

*I Paelati za Vaegoa na Vaukena i Jisu
(Matiu 27.15-26; Luke 23.13-25; Jone 18.39-19.16)*

⁶ Ego tori nana tutina tu i Paelati za doru totozo pa vavolo Alokata za ruvatia za maka tinoni tapiuna aza qari nyoroguani ria na tinoni.

⁷ Ko pana totozo aza za maka tinoni na izongona i Barabasi za somana tapiu tavitiria ria qari varipera lao tana qavuna beto qari vaitinoni.

⁸ Ko qari zae varikamu ti Paelati ria na minete tinoni ko qari tepai aza ko mi vamalumu vadi aza vei za roroitidi aza pa doru vavolo Alokata qari gua.

⁹ Nari za oe lao i Paelati, ari za gua vei, <<Ae vei, gamu nyoroguaniziu ko ma ruvata vadigamu za na bangara tadiria na Jiu?>> za gua.

¹⁰ Ura za tori gilagila valeanianana tu i Paelati za qari konokonoa gu ria na kuta iama i Jisu, ko za vei za qari loi lameni tana.

¹¹ Ba qari soriria ria na kuta iama ria na minete tinoni, ko i Barabasi tu za mi ruvata vadi qari gua.

¹² Ba za maka nanaza sogala mule tadiria i Paelati, ari za gua vei, <<Ko ae tu mana aru veini ara i Jisu, aza gamu gicalani na bangara tadiria na Jiu gamu?>> za gua.

¹³ Nari qari maka velavela mule ria, <<Vaukea pa korosi aza!>> qari gua.

¹⁴ Ba za nanaza sogala mule i Paelati, ari za gua vei, <<Ba na sela za za roitini aza?>> za gua.

Ba tonai za qari kuku velavela viviva tugu ria na minete tinoni, <<Vaukea pa korosi aza!>> qari gua.

¹⁵ Ko za nyorogua vaqeraria i Paelati ria na tinoni ko za ruvata valao vadi gu i Barabasi. Goto i Jisu za loi lao vadi ria na solodia ko mari iriruni na varivariiriruna beto za mari keni vaukea pa korosi za gua.

*Qari Ngangagulia ria na Solodia i Jisu
(Matiu 27.27-31; Jone 19.2-3)*

¹⁶ Ego ko qari toka lugeni pa leo kakabarena na ruma tana qavuna ria na solodia i Jisu, beto za qari kuku varikamudi ria na minete solodia doruna.

¹⁷ Ko qari vazaeni na poko kala davala* beto qari viria maka vasuvasu varivarioka za vei na vasuvasu bangara beto qari sobani pa batuna.

¹⁸ Beto za qari kole vavabangara sekeseke leleonia ria aza, beto ko ari qari guni vei, <<Mu

* **15:17** Na paranga Qiriki za tapeluku **davala** za boka lao vei tugu pa pepolo beto jemere. Na kala poko tadiria na bangara pa Romu

toa vakakazamua tu ao na bangara tadiria na Jiu!
>> qari guni.

¹⁹ Beto za qari okoto kole vavagore tarini kolu za na batuna, qari tutue taria, beto qari nyumun-yumu sori tungutungu vavatarazae leleonidia ria aza.

²⁰ Pa liguna qari beto ngangangulu veini zara aza, za qari vagore paleni ria za na poko kala davalala qari vazae momoeni ko qari vazae liguni na nana poko makana, beto za qari toka votuni ko mari lao vaukea pa korosi qari gua.

Za Tavauke pa Korosi i Jisu

(Matiu 27.32-44; Luke 23.26-43; Jone 19.17-27)

²¹ Ego tonai qari korapa lalaodia pa zona za qari gozoria za maka tinoni pa Saerini, na izong-ona i Saimone, na tamadi ari Alekezada i Ruposi. Na koko lame veina pa nana guguzu ko na koni kamuna tugu pa Jerusalema aza. Qari garunu tokatokai ria na solodia aza ko za pogozi za na korosi ti Jisu.

²² Beto za qari titai i Jisu ko qari lao pana maka ia na izongona pa Qoloqota, na ginuana za na Kota Batu Tomete.

²³ Ketakoi za qari vani na vaini pazana aza qari qaliri varisomanaini na moa,[†] ba za dainana bukua.

²⁴ Beto za qari patani pa korosi aza, beto za qari kole gonani na patu mijamijata ko mi tagilagila za i zei mina tekua za na okokoto rikarikatana na poko tana qari gua.

[†] **15:23** Na moa za na otatana na suvege, ba zake tavakabere za na veveina beto qari bukua ria. Palu na mereseni ko tonai mina tabuku za minake vitigi na tinoni beka.

²⁵ Ego ko na sia koloko volavolaza tu za qari patani pa korosi i Jisu.

²⁶ Ko na paranga za tajutuni aza za ari za gua vei: NA BANGARA TADIRIA NA JIU.

²⁷ Beto qari vauke tavitini i Jisu ari kori tinoni raja ikikodi, maka pa kale matuana beto maka pa kale merina.‡

²⁹ Ko ria na tinoni qari rerege jola za qari poja vikevikeria beto qari begobegolodi na batudi, <<Aha! Ao za muna jegaria na zelepade madina beto kue rane gu muna vaturu sogai qu gua!

³⁰ Ego mu alo mulenigo tu makamu, mu tavizu lageremua tu pa korosi!>> qari guni.

³¹ Ko ria na kuta iama beto ria qari varivagi-galaini na Vavanau ba qari kole tugu vavagoreni qera, ari qari gua vei, <<Ria na goto tinoni za aloria, goto makana zake boka alo muleni!

³² Koviria za mi gore lagere tu pa korosi za na Karisito, na bangara tadiria na tinoni Izireli, ko gita ba ta batia ko ta vazozotoa,>> qari gua. Ari kori qari tavauke tavitini aza ba qari paranga ngangangulia tugu aza.

Na Uke ti Jisu

(Matiu 27.45-56; Luke 23.44-49; Jone 19.28-30)

³³ Ego totonai za kamua na korapa rane za rodomo beto za doruna na guguzu, tinganai ko za kamua tu kue koloko goregore tapo.

‡ **15:27** Kaki kutikuti kolekoledi qari vakolea pani za na pikata 28, ari za gua vei ko za gore votu za na Kutikuti Tabuna aza ari za gua vei, (Aza za tanguti tavitidi ria na tinoni ikikeredi, za gua.) Ba ria na kutikuti kolekoledi leleadu za zake koleria za na pikata 28 ani.

³⁴ Tonai za kamu kue koloko nari za lukana uui i Jisu, ari za gua vei, <<Eloi, Eloi, lama sabakatani?>> za gua (Na ginuana za ari za gua vei, <<Qua Tamaza, qua Tamaza, ae za vei ko qu loi paleniziu tu?>> za gua.).

³⁵ Ria kaki qari turu tata ketakoi za qari non-goria, ko ari qari gua vei, <<Dogoro! Za korapa kukua i Elaija zana!>> qari gua.

³⁶ Tonai za maka ria za pogozo abutu laoni za maka puqapuqana ko za vatubuluni na vaini, ko za sunini pa uquna maka kolu, beto za alaka zaeni ti Jisu ko mi vabukuni za gua. Beto za paranga, <<Loia ko! Ta dogodogoronada. Keta pu kamu vizu vagorea i Elaija,>> za gua.

³⁷ Beto za vagorea maka uui lavata i Jisu, beto za loia na singo.

³⁸ Tonai za tarikataori za na poko tobana na zelepade madina, za podalai tarikata pa nulu ko za gore kamu pa pezo.

³⁹ Na tinoni matamata gogoto za korapa tugu turunana pa moena na korosi ko za batianana za vei beto za loia na singo i Jisu, ko za paranga, <<Zozoto! Na tinoni ani za na Tuna na Tamaza,>> za gua.

⁴⁰ Ego qari korapa tugu turudia pa zouna ketakoi ria kaki reko, ko qari kole dogodogoro laodia. Qari kole turu varisomanaidia tugu ketakoi ari Mere Magdalene, i Salome, beto i Mere na tinadi ari Jekopi na tinoni peki beto i Josesi.

⁴¹ Tonai za suvesuvere pa Qalili i Jisu za ria na reko ari za qari tututia aza beto qari tokatokani tugu vei. Ria kaki gotogoto reko mutugu qari

makarai tutia zae i Jisu pa Jerusalema za qari korapa tugu turudia ketakoi.

Na Vapaena i Jisu

(Matiu 27.57-61; Luke 23.50-56; Jone 19.38-42)

⁴² Ego za tori gore tu za na veluvelu, ko na rane Vatana aza beto za mina kamua za na rane Minyere,

⁴³ ko i Josepa pa Arimatia za turu varene ko za lao vatuvizi ti Paelati ko za tepai za na kobukobu tinina i Jisu (I Josepa za maka tinoni tapangagana pa kauniseli tadiria na Jiu, beto makana ba za korapa tugu adonia za na lamena na binangara tana Tamaza).

⁴⁴ Nari za gabara i Paelati totonai za nongoroni i Jisu za tori uke tu qari gua. Ko za kuku tekua za na tinoni matamata gogoto, ko za nanazia, <<Ae za vei, za tori uke zozoto tugu i Jisu?>> za gua.

⁴⁵ Ko totonai za nongoro valeania mae tu tana tinoni matamata gogoto za aza za tori uke tu za gua, beto za vamalumu vani i Josepa ko mina boka tekua za na kobukobu tinina i Jisu za gua.

⁴⁶ Ego za vai tekua i Josepa za maka poko koregana, beto za vizu vagorea za na kobukobu tinina i Jisu ko za udeni, beto za lao vakoleni pa maka bevi takori vakolena pa patu mamavarana. Beto za bokili vatitolo lao pateni maka patu lavata za na atakamanana na bevi.

⁴⁷ Ko ari Mere Magdalene beto i Mere na tinana i Josepa za qari batiadia za na ia ketakoi za tavakole na kobukobu tinina i Jisu.

16

Na Turumulena i Jisu

(Matiu 28.1-8; Luke 24.1-12; Jone 20.1-10)

¹ Ego totonai za jola na rane Minyere, za qari vai vakole oela omomanga lea ari Mere Magdalene, i Salome, beto i Mere na tinana i Jekopi, ko mari lao lumuni na kobukobu tinina i Jisu qari gua.

² Ko pana volavolaza lea pana rane momoe pana vuiki aza tugu za bola zagere na tapo za qari lao pa bevi ria.

³ Totonai qari korapa rerege lalaodia za qari kole varivarinanaza makadi, ari qari gua vei, <<I zei mina bokili varijo vadigita za na patu lavata pa ngujuna na bevi?>> qari gua.

⁴ Ura nake patu qeraqerana aza. Ba beto mari dogoro valeana lao qari gua, azae za tori tabokili varijo tu za na patu.

⁵ Ko tonai qari luge lao pa leo bevi, za qari batia za maka tinoni korekoregana za vazaea na poko keala gojo doruru, beto za korapa nyumu nana pa kale matuadi. Ko qari gabara na matagutu ria.

⁶ Ba za paranga za na tinoni aza, <<Muke matagutu na gabara! I Jisu pa Nazareti aza za tavauke pa korosi za gamu korapa nyaqoa gamu! Za tori turu mule tu! Kepore pani aza! Dogoro! Pani tugu za na ia ketakoi qari vakoleni aza.

⁷ Goto gamu mu lao ko mu vavakato vadi ria nana sepele beto i Pita, ari mugudi vei, <Za tori lao momoe tu pa Qalili aza. Ko ketakoi tu za pala muna batini aza, vei za tori pojadigamu tu perangaina,> mugudi,>> za gudi.

⁸ Ko qari abutu votu ko qari uku loi pale za na bevi, ura qari matagutu beto qari gabara vike-vikeredi. Ko qarike izongo vavakato vani tugu maka tinoni, ura qari matagutu.

*Za Bola ti Mere na Reko Magadalene i Jisu
(Matiu 28.9-10; Jone 20.11-18)*

⁹ (Ego pa liguna za turu mule na volavolaza lea pa rane momoe pa vuiki i Jisu, za bola votu momoe ti Mere Magadalene aza. Pana tana tugu na reko ani za iju votudi ka vitu tomete ikikeredi i Jisu perangaina.

¹⁰ Ko za lao ko za pojadi aza ari ka viza qari tututia i Jisu, tonai qari korapa lukana takulanga.

¹¹ Totonai qari nongoroni za i Jisu za tori toa mule tu beto ko i Mere ba za batianana tu za gudi, ba qarike vazozoto tu ria.

*Za Bola Tadiari kori Sepele i Jisu
(Luke 24.13-35)*

¹² Pana liguna aza za i Jisu za bola vagoto tadi ari kori sepele tonai qari korapa rerege lao pa maka guguzu.

¹³ Ko ari kori qari gabala mule vavakato vadi ria doru nana sepele, ba qarike vazozotoria tugu.

*Za Bola Tadiari ka Manogamaka Sepele i Jisu
(Matiu 28.16-20; Luke 24.36-40; Jone 20.19-23;
Roiti 1.6-8)*

¹⁴ Pa liguligu tu za bola votu tadiria ka manogamaka sepele totonai qari korapa tekuteku. Ko za tokeria, ura kepore na dia vinazozoto beto za patu na bulodi ko qarike vazozotoria za ria qari batia pa liguna za turu mule aza.

¹⁵ Beto ari za gudi vei, <<Mu votu lao pa doru kota pa kasia guguzu, ko mu taraeni na nongoro leana tadiria doru tinoni.

¹⁶ Na tinoni mina vazozoto ko mina tapaputaiso za mina taalo. Goto aza minake vazozoto za mina tavakilasani tugu za nana sela.

¹⁷ Beto na vinagilagila ari za mari tuti katakat-
aparia ria mari vazozoto: pa izongoqu ara za
pala mari ijiju pale tomete ikikeredi, beto mari
parangani na goto parangadi.

¹⁸ Bari aru dole ba bari buku zakazava
varivukedi tugu ria, ba kepore tugu maka za
mina apuluria. Pala mari vaopodi na limadi ria
na tinoni qari mo, nari za pala mari leanadia
gu,>> za gua i Jisu.

Za Tateku zae pa Noka i Jisu
(*Luke 24.50-53; Roiti 1.9-11*)

¹⁹ Ego ko totonai za beto parangaria i Jisu na
Bangara ria nana sepele za tateku zae pa noka, ko
za nyumu pa kale matuana na Tamaza.

²⁰ Beto qari keni tarae doru kota ria na sepele, ko
na Bangara za roiti tavitiria ko qari tavaneqi za na
dia paranga tonai qari tabata ria na vinagilagila
varivagabaradi. Agua.)*

* **16:20** Na kobuna parapranga 16.9-20 za liguligu gu qari vaponi na kutikuti ti Maka, goto zake kole pa zoku kutikuti kolekoleledi.

Kubokota Adapt New Testament **Ghanongga: Kubokota Adapt New Testament (Bible)**

copyright © 2024 The Seed Company

Language: (Ghanongga)

Contributor: Islands Bible Ministries

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 2 May 2025 from source files dated 2 May 2025

b15930fb-006d-5d59-8c92-849586c93e2c